

~~XII~~
~~Park~~
~~Hód~~

Park. I. 619.

(A hiányzó B_4 , C_4 és F_4 lev. fénymésolattal pótolva van. A címl., A_4 és A_4 lev. csomka; kézirással ki vannak egészítve.)

total p^o-
ka; ka-

Ezen igen ritka magyar nyomtatványa az erd.
Museum könyvtárána ajándékozta
Kolozsvár 1874 oct. 1.

Károlyi Károly

Híjányzik közben B4, E1, vögen F4 = összesen 3 levél.
az erd. Museum és
~~Egyetlen~~ teljes példányai a Kassai jogakadémia könyv-
tárában. — Megvolt az erjedei ref. collegium könyv-
tárában is, gr. Bethlen Rákóczi könyvei közé, hol
azonban az 1849-diki dúlás alkalmával elpusztult.
K.K.

R. M. K. T.
619.

EGY RÖVID
VTIPRÆDI
KATIV, VIZ KE
RESZT VTAN HARMA

dik Dominicából, mely löt Szepes
Vármegyében Tepliczén.

ALVINCZI PETER PAP ALTAL,

1632.
ESZTENDŐ BEN,

MELLE IARVL
AZ MELTOSAGOS GROF
BETHLEN PETER VR.
NAK, MELTOSAGOS GROF
Illyesházi CATHARINA Alsószonyal
húttel löt házasságbeli frigy Kötése előt való

intés, TRINC SIN VARABAN
ugyan.

ALVINCZI PETER PAP ALTAL.

CASSOVIÆ,

Anno Domini, 1632.

Quicquid præcipies, esto brevis
ut citò dicta
Percipiant animi dociles, servent
que fideles.

A Z

TEKINTETES ES NAGYSAGOS KAPI ANDRASNAK AZ MELTOSA- GOS ERDELI FEIEDELEM BELSŐ Tanátfának, Kolosvármegyének fő Ispánnya- nak, Erdély Országának, fő Arendátorá- nak, az Vr Istentől kegyelmet lelki és testi békeséggel kíván, mint kegyes Pátronusának.

Mégse terjed, TEKINTETES ÉS NAGY-
sagos Vram, megh vallom, CHRISTVS Vrunknak
amaz mondása: *Pater meus, usq; modo operatur, et ego*
operor; Az én átyám mind eddigh munkálkodik,
én is munkálkodom mert az ő véghetetlen, és fá-
radhatatlan providentiáját jelenti, mely serént, az
égh forgását bírja, és annak sok sámu csillagit, mind
neveken nevezi. Az tengert fenytékben hadta, hogy határan kívűl
ne mehesse. Az földet, minden fundametnom nélkül tarttya, és azon
lévő élő állatokat, táplállya, egy verebeskéig. Ez így vagyon, de
ezen mondás különös mutatya, az ő Anyja sient egyházával, és abban
lévő hűveivel. ceteres dajkálkodását-ls. Mert nóha annak legelterésé-
re, adot némellyeket Apostolokat, némellyeket Próphétákat, némel-
lyeket, Evangélistákat, Pástorokat, Doctrokat, az egy házi bégála-
ra, de ezek mind csak ezek közök, és az maga titkos áldása nélkül, erőtle-
nek.

Ioh. 5. 17

Psal. 146.

Iob. 38 10
ibid.

Matth. 10
26

DEDICATORIA.

megh tetzik ez, az s. Pál tanításából mondván: *Ego plantavi, Apollus*
avit, sed Deus incrementum dedit; Itaque, neq. qui plantat est aliquid, neq. qui rigat,
neq. incrementum dat Deus. En plantáltam, ugymond, Apollo öntözte,
 gyarapodását Isten adta. Annakokáért, semmi az ki plántál, semmi
 az ki öntözget, hanem Isten ö maga az, a ki gyarapodását adgya.

Az példákis ezent bizonyították. Szent Péter, ottan hamar Chri-
 stus Vrunk menyben meneteli után, praedikálván az sokaságnak, se-
 rényen járugyan el Apostoli tisztiben, de azonban Isten nyúla az hal-
 gatok síveihöz, mert így szól az Irás: *His auditus compuncti sunt corde.*
 Ezeket halván, megh sebhetterének sívekben. Aláb ezen Hístóriában
 azt olvassuk, hogy azon Apstál, Cornélius Centúriónak, egész há-
 za népével egyetemben, midőn praedikálana, az s. Lélek nyúlt az
 halgatónak sívekhez, és ugy lóta az tanításnak foganattya. Az bötü
 10. így vagyon: *Adhuc loquente Petro verba haec, cecidit Spiritus Sanctus super*
omnes, qui audiebant verbum. Még midőn Péter szólaná ez igéket, az
 s. Lélek szálla mind azokra, az kik halgatták vala az igéket. Hasonló
 16. példa, amaz Lydia nevű bárfony sővő asszonyi álat, ki több asszonyi ála-
 tokal egygüt, midőn halgatná s. Pál sávat, Isten nyitá megh sívét
 hogy figyelmezhesen arra, a mit s. Pál mond vala.

Valamikor azért az halgatok, figyelmetesen, és lelki örömmel vesik
 az praedikáltatott igét, nem az tanítók erejétől, avagy ékeken szólások-
 nak hathatóságától, hanem az Isten lelkeknek, titkos munkálkodásá-
 ból vagyon, melyre nézvé Agoston Doctor így szól: *Sonus verborum*
nostrorum, aures percudit. Magister intus est. Noli putare quemquam hominem
 in 10. *aliquid discere ab homine. Admonere possumus per strepitum vocis nostrae, sed*
 13. *non fit intus qui doceat, inanis fit strepitus noster.* Az, az: Az mi szó-
 tunknak zengése, az sület illeti, ben vagyon az tanító mester. Ne til-
 lyed hogy valamely ember, valamely embertől valamit tanuljon.
 Intést tehetünk az mi sönknak zengése által, ha nincsen ottben az ki ta-
 nicson, héába való lésen az mi zengedezésünk. Enlgentius Doctoris
 ezent tanította, mondván: *Internus Magister, a quo subsidium doctrinae ce-*
 14. *lestis accipimus, non solum suorum aperit arcana sermonum, sed etiam ut quara-*
 mus, ipse gratis inspirat affectum. Az, az: Az belső tanító mester. kitől
 az mennyei tudománnak segítségét vesszök, nem csak meg nyitgya az ő
 beszédének titkait, de hogy kéreلسük-is, ingyen való illelekből vagyon:
 Ihon vagyon ereje, az elő vót lócsnak. Az én attyám mind ez
 ideigh

DEDICATORIA.

ideigh munkálkodik, én-is munkálkodom.

Ez kegyesen munkálkodó, belső tanító Mesternek tulaydonitom Nágyfájos Vram, s. méltán, hogy ez minapiban, Méltóságos Groff Berthlen Péter Vrámnak ő Nagyságának, Meltsóságos Groff Illyesházi Catharina asszonyal ő Nagyságával, (kiken tellyesdedgyék lstennek el indittattor s. áldomása) Trincsen várában bódogh, és berencsés, hűtel való hazátságbeli stigy kötések után meg térvén, Szepes vármegyének, Teplicze nevű falujából, Vizkerezt után harmadik vasárnap, minek előtte útunkra erettünk vólná, ackori rend tartásunk berent, azon napra tartozo bent Evangéliomot, rövid tanúságokkal praedikálván, Nagyságtok, és mind fejenként az kik jelen voltak. nagy buzgó örömel, és az mint magoknak teczet, lelki épületel halgatta. Mely épületnek álandóságért, mivel az üdő múlás, nagy, dolgokban is feledékenséget sokot nemzeni, Nagyságod kért vala hogy azt az rövid praedikatioeskatat le írjam.

Megh cselekedtem Nagyságod kedveért, noha tudom, hogy sok bőlcsen le irt praedikatiukhoz képest, némellyeknek izetlennek fogh terzeni. Deám bár úgy legyen, én nem néztem soha, nem is nézek az tanításba, elme műtogatásra, s. tülteket gyönyörködterő s. saporításra. hanem üdvösséges épületre, az menyiben lsten én reám az ő girájának kicsin ajándékát bizta. Eo legyen megh áldója, mert ővé egyedül, és ő tőle vágyon az üdvösség; kinek bent Fiával, és bent Lelkével legyen dicisret, tiűtségh dűcsősegh és biródalom. Amen.

ALVINCI PETER PAPA.

V
H

IES
gvan
4
meg
rag
dyne
per
6
fck
7
dck
8
vay

VIZKERESZTVTAN HARMADIK VASAR.

napra tartozó Sz. Evangéliom

Matt. 8. a 7. 1 ad. 14.

Ikron penigh alá jöt volna az hegy-
ről, követék ötet fok seregek.

2. Es imé egy bél poklos járulván,
imáda ötet, mondván: Vram ha aka-
röd megh tisztithat engemet.

3. Es ki nyújtván kezét, illetve ötet
IESVS, mondván: Akarom, tisztuly megh. Es min-
gyarást megh tisztúla annak pokloisága.

4. Es monda neki IESVS, megh lásd valakinek
megh ne mondgyad: hanem meny el, mutasd megh
magadat az papnak, és vigy ajándékot fel, melyet
Moyses parancsolt fel vinni azoknak bizonságul.

5. Tovább, mikoron bé ment volna IESVS Ca-
pernaumba, mene őhöz egy Százados kérvén ötet.

6. Es mondván: Vram az én solgám házamnál
fekszik gutta úttóttén, és nehezen kinlódik.

7. Es Monda neki IESVS, én mikorel menen-
dek, megh gyógyitom ötet.

8. Es felelvén az Százados, monda: Vram nem
vagyok méltó, hogy az én hajlékem alá jőj, sőt csak

egy

egy főt mondgy, és megh gyógyúl az én űolgám.

9. Mert én-is más birodalma alá vettetet ember vagyok, én alattam-is vadnak vitézek, és mondom ennek, meny el, és el megyen, és másnak, jőj ide, és el jő, és az én űolgámnak, cseleked ezt, és megh cselekedí.

10. Ezeket penigh mikor hallotta volna I E S V S, el csudálkozék, és monda azoknak kik követik vala őt: Bizöny mondom nektek, mégh Iűraelben űem tá-
láltam ennyi hitet.

11. Mondom penigh nektek, hogy fokban el jőven-
dők nap keletről és nap nyugatról, és le telepednek
Abrahámal és Iűáákal, és Iacobal az menyeknek or-
űágában,

12. Ez orűágnak fiai penigh ki vettetnek az külfő űő-
rétűégekre, ott leűen űírás, és űogaknak csikorgatáűa.

13. Es monda I E S V S az űázadosnak: Meny el,
és az mint hittél, vgy legyen te neked. Es megh gyó-
gyúla az ő űolgája, azon órában.

TRACTATVS.

Tőb ékes űententiái, az, az: értelmes mon-
dái kőzöt, gyakran mondotta amaz Gőrőgh
bőlcű Chilo: ἀνθρώπου γνώσις σεαυτοῦ, Emberi űmerd
megh magadat. Melyet az tőb bőlcsek, annyira bő-
csőlőttek, hogy menyéghből űármazot tudománnak
mon-

P R Æ D I K A T I V.

mondottá, am az vers kerént: *Ex coelo nata est sententia,*
 γυνῶθι, σὺ αὖτ' ἴσθι. Az az: Eghből származot értelem, ismerd
 megh magadat.

Igen méltó parancsolat bizonyára, mert ez nélkül,
 soha ember magát tökéletesen megh nem tudgya aláz-
 ni, soha az Istent, hú engedelmeséssel nem tudgya
 szolgálani.

Minéműnek kellelsék pedig embernek magát
 ismerni, és megh ismert alapattyában, mint kellelsék
 magát viselni, ez jelen való Sz. Evangéliom, kettős
 példával mutatya megh. Egyik az belpoklos ember:
 Másik, az gutta úrtól folgaért könyörgő Centúrio,
 a mint az börtűnek rendi mutatya, minden környűl áló
 dolgokalegyetemben.

Summa
 ja az E-
 vangeli-
 omnak

Mellyekből noha sok üdvösséges tanúságok szár-
 mazhatnának, de az úti álapathoz képest, csak imez
 egynehány dologról főlok. Először, minéműnek
 kellelsék minden embernek önön magát ismerni;
 Másodszor, mint kellelsék megh ismert alapattyában
 magát viselni. Harmadszor, ez élet vtán micsodás
 álapat fogh következni.

Az Tanu-
 ságnak
 rendje

* A Z E L S Ő R Ő L.

AZ testi bátorságban merült emberek, külső e-
 géségekre nézve, nagy jól aránzák magokat
 lenni, azonban nem vesik észekben, hogy po-
 klóságh

klofságh miat rútak, és gutta útés miat erőtlenek. Bizonyára azok, mert az emberek mindnyájan, az bűnnek poklofságával megh rútittattak, és az lelki gutta útés miat, el erőtlennetnek. Kicsoda mondhattya, azt kérdi bölcs Syrách: *Mundum est cor meum, furus sum à peccato.* Az, az: Tísta az én szívem, tísta vagyok az bűntől. Avagy valaki bentebé Dávidnál, az ki imígyen ből. *Omnes declinarunt, simul omnes inutiles facti sunt, non est qui faciat bonum, usq; ad unum.* Az, az: Mindnyájan el hanyatlottanak, mindnyájan egyetemben hasontalanoká lóttének, nincsen egy- is az ki jót cselekedgyék. Szent Pálal kicsoda érkezik el, ugymint ki az harmadik éghnek Académiájában reformáltatot vala? Halljátok mit mond maga felől: *Scio quia non habitat in me, id est, in carne mea bonum; nam velle adjacet mibi; perficere autem bonum non invenio. Non enim quod volo bonum hoc facio, sed quod nolo malum hoc ago.* Az, az: Tudom hogy nem lakozik én bennem, az, az, az én testemben az jó, mert hogy akarjam bennem vagyon, hogy véghben vihessem penigh bennem nem találom. Mert nem azt cselekedem az jót, mellyet akarok, hanem azt cselekedem az gonozt, az mellyet nem akarok. Bezzegh tehát mindnyájan csak azt mondhattuk az bölcs Syrákál; *Vanitas vanitatum & omnia vanitas.* Heábavalósághnak heábavalósága, és mindenek heábavalóságh. Bizonyára ha ki jól megismeri magát, ezt mondhattya az bölcs Sólónal: *Um-*
versa

Gal. 13.

Rom. 7.
38.

Ecclef. 1.

PRÆDICATIV.

versa calamitas omnis homo. Mindenestől nyomórúságh Herod. L. 1.
minden ember. Senki annakokáért magát megh ne csallya, saját erejébe való bizodalmaival, mert ha azt mondgyuk hogy bűnünk nincsen, meg esallyuk magunkat, és igazságh nincsen bennünk. 1. Joh. 1. 8.

S-mit nemz ez, édes kerefténim? Azt az mit az lepra. Mert à mint az belpoklóságh, az emberi társaságból ki rekestei vala, az olyan nyavalyás embert, Istennek törvénye berént; Ezenképen az bűnnek rút-sága, válastraft tében Isten és az ember közöt, à mint irván vagy on: *Iniquitates vestre dividerunt inter vos & Deum vestrum; & peccata vestra absconderunt faciem ejus à vobis, ne exaudiret.* Az, az: Az túálnokságtok tőt omlált tú köztetek és az tú Istentek közöt, és az tú bűnötök rejtette el az ő ortzáját hogy megh ne halgasson. Lev. 17. 46. Esa. 59. 2.

Továba, az mint megh gógygúlhatatlan nyavalya vólt az poklóságh, mely ellen semmi patika berbam nem használhatot, hanem ha az nagy hatalmú Isten, maga gyógyította megh: Ezenképen az bűnnek rút-ságából, semmi némű emberi erő által ki nem tisztulhatunk, hanem egyedül csak az Istennek kegyelme által. Nyilván tanítja ezt Esaiás, midőn így ből Isten képeben: *Ego sum, ego sum ipse, qui deleo iniquitates tuas propter me, & peccatorum tuorum non recordabor.* Esa. 43. 25.
Az, az: En vagyok én magam vagyok, ki el tőrlöm az te álnokságidat én magamért, és az te bűneidről meg

nem emlekezem. Ez az óka hogy az mi rövid imádságunk formájában, bűnünk bocsánattyának megnyeréseért, igazított CHRISTVS Vruunk az mi menyeyei bent Atyánkhoz, mondván: Bocsásd meg nekünk az mi bűneinket, &c.

Ezekből immár meg ismérheti akar kijs, maga felől micsoda itéletbe kellesték lenni. Bizonyára mindnyájan mindenestől fogva nyomorúttak, és magunkra nézve, Isten előtt utálatosok, mint amaz tetétől foghva talpigh el puffadozott, és ki folt genyetséggel meg-rútittatott ember, à mint Esaiásból.

Esa. 1. 6.

Mivel dicsekedhetik tehát az ember? Mire való az testi bátorság, holot ilyen nyomorútt vagy? Zengien az fűledben ottan, ottan, az bölcs Syráknak feddő fáva, mondván: *Quid superbit terra & cinis?* Mit kevélykedik az por és hammu? Minden ember alazza meg annakokaért önön magát, Istennek hatalmas kezei alatt, à mint bent Péter tanít, hogy alkolmatos üdöben, felmagaztallyon. De ezt most ebben hagyom.

Eccli. 10.
10.1. Pet. 5.
6.

AZ MASODIKROL.

MEgh értvén, anyánk méhétől foghva való veset forunkat, mivel bűnben fogantattunk mindnyájan, bűnben lóttunk ez világhra is, à mint bent Dávid éneкли egyyk poénitentia tartó énekében:

A. 50

PRÆDICATIV.

kében: Az következik immár, mint kellesek abban magunkat viselnünk. Kettőt mutat az Evangéliomi bötü: Egyik az, hogy igyenesen Christus Vrunkhöz folyamodgyunk: Másik, hogy ő Felségének könyörögyünk.

Mindenikre bizonyosokok, mint egy kézen foghva viselnek benünket. Az előre kinferit minden nyomorúságban forgót, Istennek parancsolattya, mert ő akarattya f-parancsolattya az, hogy az nyomorúságban forgó ember, ő hozza folyamogyék, a mint irván vagyon: *Invoca me in die tribulationis tue*, *Ps. 49.* Hiy segítségül engemet az te nyomorúságodnak napján, *16.* &c. Az kik különbben cselekednek, és Istent elhagyván, másoknak esedeznek, panaszkodik azokellen Isten, Ieremiásnál, mondván: Két gonozt cselekedet az én népem, el hagyot engem élő viznek kút fejét, és ástak magoknak, viz nélkül való kútakat. Christus Vrunk-is magához int minden bűnösöket, mondván: *Matth. 11.* Ió jetek én hozzám mindnyájan, az kik fáradoztok, és bűnnel megh vadtok terheltvén, én megh könnyebitlek-tútóket.

Továbbá, ugyan ezenre inditnak az példák. Amaz Bégény Chánabeli affbonyi álat, kinek leányát az ördög gyöttri vala, Christus Vrunkhöz mene igyenesen, mondván: Vram Dávidnak fia, könyörűly rajtam, mert az én leányom, az ördögtől igen nehezen gyötörtetik. Hasonló az Bégény vére folyó affbonyi álat

példája, ki egy ideigh ez világbi orvosokat futván, és mindenét héaba reájok költvén, Christus Vrunkhöz mene, és úgy nyere gyógyúlást.

Ide járul Istennek az megh halgatásba kés vólta, mert nem olyan mint az emberek, kik az könyörgőknek esedezéseket, únakozással halgattyák, hanem valamely órában fel kiáltnak, mentést kés az kegyelemre, sőt minek előtte supplicálnánk mi poenitentia tartó bűnösök, immár tudgyá ő bent felsége bűkségünket, és kés velünk jót tenni, Esaiásnál tót igireti berént, mondván: *Erit antequam clament ego exaudiam, ad eum illis loquentibus, ego audiam.* Lehen minek előtte kiálcsanak, én megh halgatom, mégh midőn bólnak, én halgatom megh. Soha csak egy könyörgőt-is az Vr megh nem útált, és fenki nem kiáltot ő hozzá hogy megh nem halgattatot vólna, úgy tanit bölcs Syrak. Es erre mutat elsőben az bótű.

Másodszor, ha ehez járúlunk, nem kel megh némúlunk, hanem imádnunk kel őtet, és segedelmét kel kérnünk. Egy bó, imádság tištűnk, mely az mi Istenni bologalatunknak, egy fő ágha, mert mikor az Kereb-tény ember, igaz lelki buzgóságból imádkozik, Istenel bebelget, úgy tanit Agoston Doctor.

Aug. sup. Psal. 85. *Modo grandis.* Az imádságban, mind azon által, bizonyos modot kel tartani, úgy, hogy ha lelki és öröcké valo jokat kérünk, egy általlyában minden condicio (H A) nélkül kérjük, mert az Isten azt akarja, hogy minden ember

P R Æ D I C A T I V.

ber üdvözüllyön. Ha penigh testi, világhi el múlando
dolgokért imádkozunk, követnünk kel ez fegény po-
klos embert, ki az Vrnak bent akarattyára hagyá, az ő
poklofságából való megh gyógyulását, mondván: V-
ram ha akarod meg gyógyithacz engemet, mi nekünk-
is ő bent felségére kel hadnunk ez világhi fűkségün-
ket, mert ő tudgya ha jónkra és üdvösfégűnkre szolgál
az mit kérünk, ha ilyen, megh adgya, ha ezel ellenke-
zik megh nem adgya. Példa az Zebedæus fiainak kő-
nyörgések, nem nyerék megh az mit kérnek vala, mert
nem jó vala, hanem ilyen válast hallának: *Nescitis*
quid petatis. Nem tudgyátok mit kértetek. Erre nézve
halljátok mit mond Augustinus. *Fideliter supplicans*
Deo, pro necessitatibus hujus vite, & misericorditer audi-
tur, & misericorditer non auditur: Quid n. infirmo sit uti-
le, magis novit ~~egregius~~ *quam infirmus*. Az, az: Az ki
hiven könyörögh Istennek, ez életnek fűkségiért, ir-
galmason megh-is halgattatik irgalmason megh sem
halgattatik, mert mi legyen hasznos az betegnek, jo-
ban tudgya az orvos, hogy sem az betegh.

Az-is egy requisitum az könyörgésben, hogy fi-
vűnknek belső indulattyából, és igaz hitből legyen,
mert valami hit nélkül vagon bűn az, azt mondgya
bent Pál: Másut megh azt mondgya, lehetetlen hogy
valaki hit nélkül Isten előtt kedves legyen; Mellyek-
hez képest, Isidorus Doctor így fiolot: *Nihil profest*
labiorum strepitus, ubi cor est mutum. Az, az: Semit nem
használ

1. Tim. 2:1
9.

Matr. 20:
22.

Tract. 73.
sup. loh.

Rom. 14:
19.
Heb. 11:
6.

In Exorh.
ad Castit.

használajakinknak zengése, à holot az űű néma. Ter-
tulliánus Doctoris azt mondgya: *Spiritus ducit oratio-*
nem ad Deum. Az lélek viűi Iűtenhez az imádságot.

Harmadűor igen megh kívántatik az könyörgés-
ben, az tettetés nélkül való alázatosáűgh, mert Iűten
gyűlöli az kevélyeket, és győnyörködik az alázatosok-
ban, azt mondgya űent Péter Apostal: Sőt ugyan el-
lenek ál az kevélyeknek Iűten, és le veti őket, az aláza-
tosokat pedig fel magastallya, úgy énekel az bódlogh
űűz Maria. Ilyen vala az nagy Abraham könyörgése
az Sodomabélieknek megh maradásokétt, mondván:
Had űólyak az én Vramnak, nóa por vagyok és
hammú. Iákob Pátriárká-is minden érdemtől megh
űreűsiti magát, Iűtenel való beűélgetésében, mondván:
Gen. 32. *Minor sum Domine cunctis miserationibus tuis.* Kűseb
10. vagyok Vram minden te irgalmasságidnál. Daniel
Dan. 9. Prophéta-is amaz ő buzgó imádságában, imigyen űól:
18. Nem az mi igazságunkban terityűk az te orczád elej-
ben az mi imádságinkat, hanem az te űok irgalmassá-
gidban. Ezekhez hasonlő az Centurio példajá, ez je-
len való letzkében, imezűkavaűerent: Vram nem va-
gyok méltó hogy hajlékom alá jűl ő &c.

Végezetreűűkségh, hogy mind ezeknek funda-
men. ma legyen az könyörgésben, az igaz Hit, és e-
rős bizodalom, mert az mint mondám; mind ma-
gunk, mind könyörgésűnk, kelleetlen Iűten előt hit
nélkül. De az hit, igaz hit legyen, és bizonyos ismeret,
nem

Hib. II. 6.

P R Æ D I C A T I V.

nem valami hidegh opinio. Azt mondom, oly hatalmas igaz Istennek kel az mi meg váltónkat ismerni, az kinek hatalma vagyon mind azoknak megh cselekedésére, valamiket akar. Ihon az példa: *Domine si velis potes me mundare*. Vram ha akarod, azt mondgya az begény bél poklos, megh tisztithatz engemet. Az Centúrió-is mond: Vram csak egy főt főly, megh gyógyúl az én főlgám. Vagyon bizonyára hatalma, mert adatot ő neki minden hatalom, menyen és földön, a mint maga mondgya Christus Vrunk bent Mathénál. Valamint az Atyá munkálkodik, ugy az Fiú-is.

Matth. 28.
18.
Ioh. 5. 17.

Továbbá az könyörgés minden kételkedés nélkül legyen, mert az ki mint hisen, ugy vesí jutalmát. Halálátok mit monda Christus Vrunk az Centúrió-nak: *Fiat tibi sicut credidisti*. Legyen te neked az mint hittél. Amaz gutta úrtó embernek-is, mellette törekedőkel egyetemben, hiteket nézé az Vr, nem külső alapattyokat, és úgy tőn jól vele, mondván: Bizál fiam, megh bocsáttatnak az te bűneid. Bizonyos, a mit erről mond Habakuk próphéta. *Iustus ex fide sua vivet*. Az igaz ember, az önön hiti által él.

1. 13.

Matth. 23.
2.
Haba. 2.
4.

Az illyen imádságh, erős és győzedelmes, megh hasíttya az felhőket, és el nem távozik az Vrelől, miglen reá tekint az Vr, azt mondgya az bölcs Syrák. Ezel mondaték Iakób Pátriárka Isten győzőnek. Ezel zára bé, és nyitá megh, Illyés Prophéta az eghet. Ezel alata megh losvé az napot &c. Egy főval, oly nagy e-

Ecceli. 35.
21.
Gen. 28.
Iac. 5. 17.
16f. 10.
13.
Chris de orando
ad Deum
1. 11

Lib. 1. E-
pist. 6. J.

reje vagyon az illyetén imádsághnak, hogy az emberekől Istennek templomit szerez, à mint Chrysostomus szól. Cypriánus penigh oly mennyei fegyvernek mondgya az könyörgést, melyel mindenk ellen erősen megh áthatunk.

Mind ezekből megh tetzik világoson, kihez kellessék mennünk szükségés alapatunkban, az-is, mit kellessék cselekednünk. Egy fő, Christus Vrunkhoz kel folyamodnunk, és szívünkbenől származot buzgó imádságal, alázatoson ugyan, de erős bizodalomal kel könyörögnünk, ez Isten előtt kedves, nekünk penigh gyarló bűnös embereknek, igen használatos, à mint az elő hozot példák, nyilván bizonyták.

Tettetesen véteknék ez ellen az Romai Atyafiak, kik az bégény bűnösöket, és akar minémű nyomorúságban forgókat, nem Christus Vrunkhoz igyenefen, hanem az megh holt szentekhez, s-kiváltképen az bódogh főz Mariához igazittyák, kinek Isteni erőt és hatalmat tulajdonitanak az megh halgatásban és szabadtásban. *Eo imádságok'ez: Maria mater gratiæ, mater misericordiæ, tu nos ab hoste protege, in hora mortis suscipe.* Az, az: Maria kegyelemnek anyja, irgalmasághnak anyja, te minket ellenségink ellen fedez, halálunk óráján magadhoz fogadgy. Ez-is óv ék: *Roga Patrem, jube natum, jure Matris impera, tu ipsius es Domina, nam jus habet & ratio, matrem præ esse filio. Ergo ora suppliciter, & præcipe sublimiter.* Az, az: Maria kér-

Hortul.
mumaz

ria kérjed az Atyát, parancsoly az fiadnak, anyai méltóságod berént parancsoly, te ő akbonya vagy, mert azt tarttya mind az igazságh, s mind az okofságh hogy az anya méltóságosb legyen az fiánál. Annakoákért könyöröghi (az Atyának) esfedezésképen, és parancsoly (az fiadnak) felséges képen. Mi lehet káromlás és bálványozás, ha ez nem? Ezenképen esfedeznek az Apostoloknak külön külön, és ezek mellé helyhezteret fok meg hólt embereknek kiket ő k Cáo-nizáltak, az, az, hóltok után benteke csináltak, mint az ő imádságos könyvekben, és Lytániájokban homály nélkül mutogattyák. Es végtére nem tudom mire veré mednek, mert mind ezek felet vagyon, az mit csak ez el múlt údókben gondoltak, hogy az ember ugyan rabjává tegye magát az bűz Mariának, és annak bizonságára mezitelen testén, értzből, rézből, avagy vasból csinált lánczot viselleyen, mert az kiket Isten igazságos iteleti berént nem údvözithet, Maria által údvózúlnak. Hová tesik ezek az Istennek irgalmasságát? Mert úgy tanit az Irás, hogy Istennek igazsága, semben találkozt irgalmasságával, és megh csókolgatták egy mást. Az, az: Megh mértékli Isten az ő igazságos sententiáját, és irgalmasságot cselkedik az bégény bűnőfökel. Nem bűkült megh az véghetetlen hatalmú Isten, igazsága miát, mert azon mértékben vagyon irgalmassága-is ő bent Felségének.

Erre penigh, mivel hogy sem parancsolator, sem

példát az pps uraim, nem mrathatnak az ent Bi-
bliban, im ilyen okoskodsal, tazzk az gygy-
veket. Ltytok, gymond, csak egy fejedelemhez,
s kirlyhoz sem mehet b valaki knyrgsvel, ha-
nem bizonyos arra rendeltetett emberek vadnak, Hop-
mesterek, Cancellriusok, s egyéb fejedelem hza-
ban jrk, kik az supplicnfok mellett trekednek: E-
zenkpen az Isteni felsghez, nem jrlhat az bns
ember, hanem az megh hlt entek rdemes treke-
dsek által.

Ez oktan okoskods, mindenetl helytelen, mert
Elz. 51. 8. nem olyan az Isten mint az ember, nem olyan az
gondolati s utai; Nem rllya  az bnosket, s
magtul el nem rekesti, hanem inkb magához ha,
mondvn: Ijetelek n hozzm mindnyjan, az kik f-
radoztok, s bnel megh vadatok terheltetvn, n meg
Mth. 11. knyebbtlek ttket. Mst megh az mondgya;
11.
Ioh. 6. 37. Minden az kit n nekem d az Atya, n hozzm j, s
azt az ki n hozzm j, nem zm ki. Nem az emberi
rdemre-is nz penigh Isten az bn bocstsban, ha-
nem csak  magrt cseleked,  mint irvn vagyn:
Esa 43. En vagyk, n magam vagyk, az ki el trlm az te l-
noksgidt, n magamert, s az te bneidrl megh
nem emlekezem.

Tovb nem bklkdik Isten, idegen fedezk
nlkl, mert magtul mindenekre lgedend Vr,
Ier. 17. vgy mint ki bveknek, s vesknek vsgl sltl lt
Istene.

PRÆDICATIV.

Istene. Az ki az könyörgőnek, csak szívében való foházkodását-is vgy láttya és hallya, mint ha nagy szóval kiáltána. Példa erre Moyses, az ki nem szóla, hanem csak szívében búfúlván foházkodik vala Istenhez az ellenségh ellen, azonban így szóla az Vr: Mit kiáltás én hozzám. Erre névén Hilarius Doctor, mond: *Omnium sanctorum fidelis oratio, clamor est Deo, fidei enim adeum, non vocis clamore clamatur.* Az, az: Minden szenteknek hű könyörgése, kiáltás Istennek, mert az hűtnek, nem szónak kiáltásával, kiálnak ő hozzá. Mindgyárást utánna hozza bé, az Moyses példáját mondván: *Moyse, instante Aegyptiorum rege, moestus stabat in littore, sed tacente licet eo, excelsa mentis fidelem orationem Dominus audivit, dicens: quid proclamas ad me.* Az, az: Moyses, utánnok léven az Aegyptiusok királya, somorún ál vala az tenger parton, és nóhá halgatna ő, az magafsan járó elmének hű könyörgését, megh hallá az Vr, mondván: Mit kiáltás én hozzám. Az mártýrok vérenek nincsen testi szózattyok, de az ő haláloknak méltatlansága Isten előtt kiáltás, mivel hogy Isten ő maga mondgya Abel felől Cainnak: Az te atyádfia vérenek sava kiált én hozzám. Ez a Doctornak írteti, melyből megh tetzik nyilván, hogy nem búkólkodúnk Isten előtt idegen prókátorok nélkül.

Exod. 14.
15.

Gen. 4.
10.

Ez aránt az pápások megh fogyatkozván ügyökben az Páterek bizonságira foghnak. De bizonyára

L: 7.
Cont.
Har.
Tom. 2.
Har. 29.

ez-is markokba szakad, mert az réghi józan értelemű Doktorok torkollyák inkább őket, hogy sem segitenék. Hallyatok egy néhány példát. Epiphanius értelme erről ez: *Sed neque Helias adorandus est, etiamsi in vivis sit, neque Iohannes adorandus, quoniam per preces suas dormitionem suam admirandam effecerit, sed neque Thecla, neque quisquam sanctus adoratur. Non enim dominabitur nobis antiquus error, ut relinquamus viventem, & adoremus ea quæ ab ipso facta sunt.* Az, az: De még h Ilyés sem imádandó, nóha életben vagyon: Iános sem imádandó, nóha könyörgése által csudálatos el aluást nyert. De Thécla sem, imádandó, sem valamely bent. Mert nem uralkodik rajtunk az réghi tévelygés, hogy el hadgyuk az élet, és imádgjuk azokat, mellyek ő tőle teremptettek. Agoston Doctor-is ezen értelemel tanítot, mondván: *Ipse sancti vel homines, vel Angeli, exhiberi sibi nolunt, quod uni Deo deberi norunt.* Az bentek mind emberek s-mind Angyalok, nem akarjak nekik adadni azt, az mit tudnak egyedül Istenének lenni. Vgyan ottan például hozza bé Pált és Barnabást, kiket Licaóniában Isteni tisztelettel akarnak vala illetni, de nem vévék. Az Angyal-is, kit bent Iános imádni akar vala, de ilyen bőval tiltá, mondván: Megh lásd ne cselekedgyed, mert te neked és az te szolgáló társaidnak az Próphétáknak, és azoknak kik megh tartyák ez könyűnek bebedit, szolgáló társotok vagytok. Az ISENT IMADGYAD.

Cont.
Faust. li.
20. c. 21.

Act. 14.
15.

Apoc. 22.
9.

Neve-

PRÆDICATIV.

Nevezet szerint, az bódogh szűz Mariáról, születéséről, közönséges természet szerint született: Haláláról, megholté, avagy elevenen ragattatott el, disputálodván Epiphanius Doctor arra végezi, hogy lehetetlen hog valaki ez földön természet kívűl születésék. Azt penigh, megholté, elevenen ragattatott el, mivel az szent Irás semmit bizonyosan felőle nem irt, köz értelemben hagyván, mond végtére: *Sit in honore Maria, Pater & Filius & Spiritus Sanctus adoretur, Mariam nemo adoret*, Az, az: Tisztességbe legyen az Maria, az Atya, Fiu, és szent Lélek imádtatásék, Mariát senki ne imádgya. Ezekből megh tertzik hogy az Iózan értelmű régi Doctorok, párt yokat nem ótalmazzák az mostani pápásoknak. Senki annakokáért idegen főbőlöt ne kerefsen, legyen elég amaz egyyetlen egy, kihez szent Iános Apostol igazit, mondván: *Fiaeskaím ne vétkezzetek, ha penigh vétkezendetek, vagy on egy főbőlönk az Atyánál, amaz igaz Iesus Christus*. Itt ez aránt, midőn valamely pápás ember, az szentek imáadását commendállya, mutatd imez árkot neki, lásad mint ugordgya által. Magatok sem tudgyátok mint vadatok el az dologhban, mert avagy csak főkásból esedeztek az szenteknek, tudván hogy semmit nem segítnek, avagy mind egygyigh háladatlanok vadatok, mert soha csak egy szentnek sem köszönitek, hálállyátok megh, hogy valami szükségtekben segítettek; Avagy mutafsátok hol vagy

Haref. 79

1. Ioh. 2

1

gyon bölösmátokban : Bodog szűz Maria, szent Péter, szent Pál, Cicellye, Dorottya, &c. hálá te neked, köszönöm neked, hogy ezt, avagy amaszt megh nyerted én nekem &c. Egy általlyában ha segítnek, megh keltenek köszönnőtok, de nem köszönitek, azért avagy tudgyátok hogy haszontalan nekik való imádságtok, avagy egy általlyába haládatlanok vadtok, azért én az tútarfaságtokba nem álok. De ottan ezt-is hadgyuk ebben.

AZ HARMADIKROL.

AZ Saducausok tévélygését követő, Epicúrus maradeki, ez élet után, sem jót sem gonoszt nem reménlenek, hanem ez világhi életben fő nyereségnek tarttyák az teltti gyönyörűséget. Ez az ő szavok: *Edo, bibo, ludo, oblectare, post mortem nulla voluptas.* Az, az: Egyél, igyál, játszodozál, az halál után nincsen semmi gyönyörűség.

Luc. 12.
10.

Az Romai főtétélegből származot complárságh, ez élet után, negy rendbeli alapator tanit lenni, Menyországot, poklot, Purgátoriomot és az Limbust, nóha némellyek ezt-is saporgattyák. De à mint amaz, sült pogánlságh, tudni illik, az lelkeknek halhatatlanságát tagadni, színtén ugy imez, tudni illik Purgátoriomot hirdetni, mindenestől szent Irás ellen való kereskedés.

Ez élet után annakokaért, avagy az teltti halál után,

két ké-

P R Æ D I K A T I V.

két képen kel gondolkodnunk ; Először el hidgyed bizonyosan, hogy az lelked halhatatlan , és testi halálod idején , ez élet természetinek leſen csak véghe , à mint Ambrus Doctör ſól , nem az lélek valóságának. Tertuliánus Doctör-is illyen haſonlatofſágál mütattya ezt megh , mond : Az mint az lélek ſoha az tettel egyyöt nem aluſik , hanem ackoron-is vigyáz és munkálkodik , midön az test nyugſik , és ſemmit nem érez , à mint ezt az álmodozás-is , mely az léleknek munkája , meg mütattya : Ezenképen az lélek megh nem romol , midön az testi hajlék el omol. Egy ſó , halhatatlanok az lelkek.

Sup. c. 12.
Luc.

Lib de
Refur.
Car.

Másodſor, ez élet után, két álapatot kel reménlened, jót és gonof: Az jó, tellyes örömel , az gonof, rakót ſiralomál. Ihon az nyilván való bizoſság: Sokan el jőnek nap keletrol , és nap nyugatról , és le telepednek , Abrahámal, Iſáckal, és Iácóbal az mennyeknek orſágában: Ez orſághnak fiai penig'vettetnek az külső ſötétfégre,holot leſen ſírás , és fogaknak csikorgatása. Ezent mütattya az Lázár ésEpulo példája, mivel az Lázár lelke, igyenelē viteték az angyaloktól az Abrahám kebelébe,az gazdagé penigh el temetteték pokolban.

7. 11. 13.

Luc. 16.

Ez két helynél többet nem mutat az derék ſent Irás, ez élet után. Amaz jó gondviſelő, és hű ſolgának, ki az el vót tálentomal kereskedet vala , ezt mondá az Vr: Iól vagyon jó ſolgám, meny bé az Vrnak örömében. Az túnya ſolga penigh , im illyen kedvetlen

Matt. 25.
21.

Sap. 3: 1.

Esa. 66.

29.

Bőt halla: Vessétek ki őtet az külső sötétiségre, ott le-
 szen sírás, és fogaknak csikorgatása. Az bölcs Salamon
 azt mondgya hogy az igazaknak lelkek, Istennek ke-
 zébe tartatnak. Esaiás penigh ugy tanit, hogy az kik
 vakmerőképen poenitentia tartatlanul Isten ellen vét-
 keznek, azoknak helyek megh ölthatatlan tűz, és hal-
 thatatlan férgeknek mardosása.

Ez két hely kívül, harmadikról f-negyedikről, tud-
 ni illik Purgatóriumról Lymbufról, csak egy punctoc-
 kát sem találunk az Szent Írásban, hanem némünémű
 locusokat csigáznak az Atyafiak, és az bőtű értelme el-
 len vonják ennek támogatására, melynek megh tázá-
 solása nem ide való:

Az Pátereket, kiket az INDEX EXPURGATO-
 RIUS ráspolya alá vohattak, halmozva hordgyák bi-
 zonságul erre az Pápások. De az kiket ez féle ligatásak
 megh nem vestegethettek, nyilván ellenek való ta-
 núk. Kettőt avagy hármát álatok elő közzűlök. Chry-
 sostomus Doctor errol így bólot: *Anima à corpore se-*
parata, in his regionibus errare non potest? iustorum enim
animæ in manu Dei sunt. Si autem iustorum, infantium quo-
que similiter, non enim peccarunt. Peccatorum verò ani-
mæ, post exitum, continuo abducuntur in suum locum. Az,
 az: Az testől el vált lélek, ez tartományokban nem
 búdoshatik, mert az igazaknak lelkek, Istennek kezé-
 be vadnak. Ha penigh az igazaké, az neveletleneké-
 is hasonloképen, mert nem vétkeztenek. Az bűnő-
 soknek.

Hóm. 29.
 in c. 8.
 Matth.

sőknek lelkek penigh, ki menetelek után, mindgyá-
rást az ő helyekre vitettetnek. Másut ezen Doctor,
mond: *Qui in presenti vita peccata non abluerit postea
consolationem nullam inventurus est. Et merito, hoc enim
tempus est luctarum & certaminum, illud verò coronarum
& retributionum.* Az, az: Az ki búneit ez jelen való
életben el nem mosándgya, ennek utánna semmi vi-
gasztalást nem fogh találni. Méltán-is, mert ez üdö,
tusázkodásnak és hartznak ideje, amaz penigh coroná-
nak és megh fizetésnek. Hallyátok Epiphánus mint
tanit erről: *In futuro seculo post hominis mortem, non je-
junij suppeditatio, non poenitentis vocatio, non elemosynę
ostentatio, neque justitia, neque poenitentia.* Az, az: Az
kóvetkezendő világon, embernek halála után, sem
bőitnek szolgáltatása, sem poenitentiára való hivatal,
sem alamylnának mútogatása, sem igazságh, sem poe-
nitentia. Az, az: minden hasontalan. Ezekel egyez
Ambrus Doctor-is, midón így szól: *Qui sic non accepe-
rit remissionem peccatorum, illic non erit, quia vita eterna
remissio peccatorum est.* Az, az: Az ki itt nem vejendi
bűneinek bocsánattyát, amot, (tudni illik az más vi-
lágon) nem lehen. Mert az örök élet, az bűnöknek
bocsánattya. Mind ezeket summáalom bé az Agoston
Doctor mondásával, melyen ha az pápások megh nem
álanak, hadgyuk csak mentekben őket. Az ő értelme
imez. *Primum locum fides Catholicorum, divinā auctori-
tate credit esse Regnum coelorum, secundum Gebennam, ter-*

In cap. 1.
Gimn.
Hom. 5.

Lib. 1.
cont hæ-
rel. Tõ.
1. Hæref
58.

Lib. de
bona
mort. c.
7.

Lib. 5.
cont. Pel.

Hum penitus ignoramus, imo nec esse in scripturis sanctis invenimus. Az, az: Az első helyet az Catholicusok hiti ez élet után, Isteni méltósággal hitte lenni, az menyeknek orfágát: másodikat, az Gehennát, harmadikat mindeneftől nem tudgyuk, sőt az Irásban sem talállyuk lenni. Ki kívánhat ezeknél világosb bizonyágokat? Mi nyugodgyunk megh ez bent Irás szerént való igaz értelmén, és senki Isten előtt való megh igazulását ne halogassa, azal magát ne biztassa, hogy halála után lélek váltással dolgát igazithassa, mert bizonyos az bölcs tanítása: Az nagy áló fa, mikoron eldő, délre avagy északra, ott marad. Bizonyoson itt talállyuk megh, vestyűk-is el az örök életet, Cypriánus Doctor értelmeszerént, midőn így szól: *Quando hinc excessum fuerit, nullus jam locus poenitentiae, nullus satisfactionis effectus, sic vita aut amittitur, aut tenetur.* Az, az: Mikor innen ki menendünk, semmi helye nincsen immár az poenitentiának, semmi haszna nincsen az elégh tételnek, itt talállyuk megh, avagy vestyűk el az életet.

Nem üdvösséges tudomány tehát az Purgatoriumról való értelem, bizonyára nem, hanem csak az Pápa Coronáját fényesítő, tárházat töltő, Papok f-barátok hasát hizlaló kereskedés. Ez nemzette az nagy papi jószágokat, Apáturafágokat, Klastromokhoz való jó védelmeket, mellyeket mind Purgatóriumból ki szabadulásokért hadtanak az réghi meg csalatkozot együgyű emberek.

Mi

PRÆDICATIV.

Műdvőzülendő hivek, vigyázzunk igen forgalmatosani mez kettőre, először az bódogságos örömré, másodszor az siralomnak s-fogák csikorgatásának helyére, annakokáért, hogy amazt megh nyerhefsűk, ezt penigh el kerülhefsűk.

Ó kerebértének ha józanon tudnátok erről gondolkodni, lehetetlen dologh hogy az bűnőktől nem isonyodnátok, mert az bűnnek örök halál jutalma. Tudodé micsoda az öröcké valóság? Gondolhatodé, és által erthetedé, micsoda az, à minek soha öröckön öröcké vége nem leßen? Ha képes vólna, hogy imez nagy Carpatust, Késmárk havasát, egy kis madaracska, ökörsemecske el kezdené hordani, és egy estendőben, csak egy mák semnit vinne el benne, mikor lenne annak véghe? De ugyan mégh-is valaha végét reménlhetnék és véghetetlen nem vólna: Az Gehenna kinnyának penigh soha öröckön öröcké véghe nem leßen. *O immensa eternitas.* Ó mértéknélkül való öröcké valóság.

Ezt penigh az öröcké való gyötrelmet, hogy elkerülni igyekezhethnétek, bőrnýűségéről irnám le, de annak isonyúságát, és rettenetes vóltát, soha semminémű nyelű, ki nem mondhattya, mert nem hogy bőval, de mégh gondolatal sem éri fel az emberi elme, az Agoston Doctor itéleti szerént, midőn így ből: *Ma-*

la inferni dicere aut cogitare ut sunt, nemo potest, pejora quibus sunt, quam cogitantur. Az, az: Az pokolnak nyavalyait,

valyáit ki mondani, avagy gondolni à mint vadnak, fenkitől nem lehet, mivel hogy gonozbak, hogy sem megh gondolhatná valaki.

Prov. 27. Ez így vagyon, mind azon áltál, à mint az **s**ent I-
30. rás előnkben adgya, az ki mindeneftől ostobaságra
 nem vetemedet, eleget érthet felőle. Bölcs Salamon
Esa. 66. nevezi telhetetlen vesedelemnek. Ha telhetetlen, egy
 24. általlyában végh nélkül való. Esaiás oly álapatót ír po-
 kolban lenni, hogy ott halhatatlan férgek vadnak,
 mellyek az ott lévőket mardofsák: Továbbá megh ól-
 thatatlan tűzet mond ott lenni, az mely azokat búnet-
 len égheti.

Gondolhatza megh ember, egy kistervecskének,
 avagy búnyognak csipését: Egy mák **s**emni **s**ikrács-
 kának égetését, el nem **s**envedheted: mi legyen tehát
 az őrócké való mardofsás, és sebes tűznek éghetélé? Ezt az
 tűzet az Evángélisák, nevezik Gehennának, az az: **s**omorúsághnak
 vólgyének, mert az, az sebesen éghető fenekestő tűz,
 őrócké való **s**omorúságot nemz.

Ezekhez képest Augustinus ilyen formán írja le az
 poklot. *Locus inferni plenus est tenebrarum, miserie, ma-*
ritudinis, doloris, adustionis, sitis, tristitie, vindictę, pe-
rennis, atq; omnis ineffabilis mali, quod nec dici nec cogitari
potest. Az, az: Az pokolnak tava, sötétsege, nyomo-
 rúságal, keferúságal, fájdalomal, égetéssel, **s**omjúsá-
 gal, **s**omorúságal, őrócké való bősű álással, és min-
 den ki mondhatatlan nyavalyákal tellyes, mellyeket
 ki sem

PRÆDICATIV.

ki sem mondható, meg sem gondolható.

O gonosz, fő fogadatlan, és poenitentia tartatlan bűnösök, miért nem akarjátok ezeket érteni? Iob lőv volna, ha soha nem bűlettettetek volna, hogy sem mint arra az veszedelemre jutnátok.

Ha penigh ez rettenetességet el kerülhetitek, ellenben mi legyen jutalmotok? Tőkéletes öröm, Angyal bent tarsalágh, tellyes bölcseségh, édeségh, tündöklő fényeségh, minden megh elégedés nélkül való jó, egy főval, Istennek bínról bínre való látása. Ezt keressük édes kereszénim, ezért vitézkedgyünk lelki vitézségh, tőrjünk, bínvedgyünk, éjel napal vigyázunk, és így legyen minden nyereségh felet való

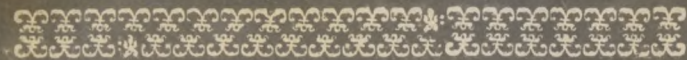
nyereségünk: Melyre segillyen az véghetetlen irgalmasagu Isten mindeneket, minket-is, AMEN.

33

DE
ti C

Pree Tr
frequen
Dc. in
rodier
mmi i
ni cons
te.
Ma
us. D
Te cont

ILLVSTRISSIMO

Comiti ac Domino Domino

PETRO BETHLEN

DE IKTAR PERPETVO COMI-

ti Comitatum Husztienſis ac de Márama-
ros &c. Domino Domino ac Patro-
mihi gratiſſimo.

N R F A ſunt ILLUSTRISSIME Domine
Comes, Domine Domine miſi gratiſſime,
tria inquam ſunt miracula, in quę ſucceſſu
temporis, prodire homines, ut plurimum, li-
cet non ſinguli, debent. Alterius, nup̄er, in
Arce Trincinenſi, naturā & arte munitiſſimā, non ſine
frequenti ac ſplendido Comitum, Baronum, Magnatum,
&c. in utroq; ſexu, ſpectaculo, Illuſtriſſima Ceſpitudo V.
prodierat in t̄eatrum; Non Erichſonij aut Cecropis, ſed
ſummi illius Creatoris Uniuerſi, intendens auctoritatē,
qui conſilio ſapienti, Protoplaſtos, hāc junxerat ſolemni-
tate.

Magnum ſanē, & eternis laudibus celebrandum o-
pus. Dum enim Deus ille I R F- VNVS, ſe ipſo poſſet
eſſe contentus, amore ineffabili ductus, hominem creauit,
E
creatum

P R Æ F A T I O.

creatum, non sicut cetera animantia, ad promiscuam deser-
nit libidinem, verum lege stabili, masculum & foeminam,
Proxenetam, aut certe paranympsum agens, conjunxit, ac
benedictione solempni consecravit. Hinc, sacri auctoritas
conjugij, hinc duorum, in hoc iugo, amor individuus, hinc
intemerata humani generis propagatio, ex qua polyteuma
coeleste, æviternum durans.

Quis ordinem istum suo privandum honore, contra
mentem Apostoli Gentium, asserat? Quis sacra indignum
solemnitate putet? Stipes sit non homo, aut bardum, ab ex-
tremis Indis oriundum, dixerim. Sanctis igitur, Comes
FILIUSTRYSSEME Princepsorum, & innoxio
Christi Salvatoris sanguine redemptorum, vestigijs, insa-
stis, dum Actum illum, cum FILIUSTRYSSEME
& Lectissimâ Virgine, Domimâ, Dominâ CATHARI-
NA Illyesbazianâ, &c. Sponsalem, imò, sacro foederis
ritu, jugalem, auspicijs divinis initiare voluisti.

Cum verò tempus diuturnum, potens sit rerum gesta-
rum tinea, ni fideli consignentur stylo, sermonem succin-
ctè, sacro illi foederi, premissum, Conciuncule huic, pre-
missee quam non sine gravi desiderio, Spectabilis ac Ma-
gnificus Dominus, Dominus ANDREAS KAPI, &c.
&c. cum ceteris, Aulæ FILIUSTRYSSEME Cel-
situdinis vestre, familiaribus, tunc auditoribus meis, con-
signatam, habere voluit. En subiecto; Legat FILI-
USTRYSSEME Celsitudo vestra inter ocia, ac relegat,
DEO subinde litans, cujus spiramen, fomitem, amoris
illius

PRÆFATIO.

illius divini, inter Illustrissimas Celsitudines vestras,
incensum, extingui non patitur. IDEM ipse unicus,
casti autor, amoris, Illustrissimam Celsitud. V. RO. CO-
STA M ejus, dulcissimam ac super omnia desiderabilem,
ad annos quam plurimos conservet, Amen.

Cass. 2. Martij Anno Domini, 1632.

Ænigma duplicis inter-
prætationis.

Sunt DVO quæ DVO non DVO sunt DVO
quæ DVO non sunt,
Quæ DVO si DVO sunt nulla DVO DVO
sunt.

ELEOL IARO SZO.

Rős és megh fejthetetlen argumentom
mindenek ellen, méltóságos Groff Vrak,
Groff asßonyok: Tekintetes és Nagy-
ságos Vrak, Vr asßonyok: Nemzetes,
Nemes és vitezlő rendek: Erős és megh
fejthetetlen argumentom mindenek el-
len mondom, valakik az ſent Házalságnak rendit, té-
velygő értelmekel megh mocskolták, vgy mint, Sa-
turninus, Táciánus, Montánus és egyebek ellen, ſent
Pál Apaſt alnak imez mondása: *Honorabile eſt connubi-
um in omnibus et ſæcus immaculatus.* Az, az; Tizteletes
az házalságh mindenekben, és az maculanélkül va-
ló ágy.

Minden rendek közöt mondgya az ſ. Pál, tiſte-
letesnek lenni az házalságot, talám azért, hogy az
minden rendeknek teremő Iſtene, amaz nagy, ſent,
tiſteletes álapatban, az épſéghe, minek előtte az mi
első ſüléink el eſtenek vólna, ſerzette és rendelte azt,
és így minden népek és nemzetségek közzé, ez tiſta
kút főből áradot: Melyhez képeſt, mégh az ſült po-
gányok-is, ez rendnek, bizonyos ceremoniákkal bő-
csületer tőtenek.

Némellyek, vgy mint az Perſák, kéz bé adafál:
Némellyek, mint az Galaták, egy pohárból való i-

S E R M O

talal: Némellyek, mint az Thráciabeliek, szablyával vágta egy kenyeret ketté, és az vő legény s menyasszony, abból öttenek: Némellyek végezetre mint az Lappóniabeliek, kovából ütöttek tüzet, és az két személy kedveért, abból nagy tüzet gerjesztettenek, és az körül élvén lakodalmaztak.

Mely ceremóniáknak Mitológiáit, jegyző értelmít, ha az vődő szenvedné elő fámlálnom, tudom kedvesen halgatna Nagyságtok s-tű kegyelmek. De ezeket most ebben hagyván, térek az dologra.

Mivel hogy bent és tiszteletes minden rendek között az házassághnak alapattya, melyet még az pogányok-is méltó tisztelettel illetnek, nem valami héabavaló fő szaporítás, midőn az Istennek választot s. népe között, az házassúlandók bizonyos ceremóniákkal benttetnek egybe.

Minckelőtte annakokáért, Nagyságtokat ketten; az hitnek erős kötelével egyben bentelném, ilyen alapathoz illendő dologról akarok rövideden főlni, Nagyságtok és tű kegyelmek méltoztasék csendes elmével halgatni.

Hogy penigh tzel kívűl főm ne járjon, elő vesé fundamentomúl bent Pál Apostalnak iméz intését.

VIRI DILIGITE VXORES VESTRAS.
Az az **FERFIK SZERESSETEK AZ TŰ**
FELESEGTEKET.

Minden virtusok között, nagy jó, dicsiretes, és háfno-

Ep. s. x. v.

CONNUBIALIS.

hasznos-is az b̄eretet, mert mindenek megh b̄űnnek,
 mégh az hit, s-az reménység-is, de az b̄eretet megh
 marad. Annak felette nagy jó az b̄eretet, mert az Tör-
 vénnektellyesége; és ez b̄erént, mind az Istenes b̄.
 életre, mind az külső társaságnak megh maradására i-
 gen által út. Az b̄eretet békéséges tűrő, kegyes, nem
 vetekedő, semmit rendeletlenül nem cselekedik, ha-
 misághnak nem örül, az igazságban penigh gyönyör-
 kódik, s-az többi. Egy főval az b̄eretet megh csalha-
 tatlan jegye, az igaz kereb̄ténységnek, mint az Vr ő
 maga mondotta: Abból ismernek megh tűtőket hogy
 én tanítványim legyetek, ha egymást b̄eretenditek. Ez
 mondatik közönfeges kereb̄tényi b̄eretetnek.

1. Cor.
13.

Rom.
8.

1. Cor.
4. 5.

Ioh. 13.
35.

Ezen kívül vagon más kiváltképen való b̄eretet,
 mely bizonyos b̄emélyek közöt szokot lenni, nóha i-
 gen ritkán, Az minémű az barátságos emberek b̄ere-
 teti, minémű vala Dávid és Ionathás közt, az b̄ent hi-
 stóriában; Pylades és Orestes közöt, az külső históriá-
 ban, kik egymásért készek voltak megh halni.

Nagy hathatósága-is vagon ez b̄eretetnek. Ré-
 genten az Créabeliek hadakozásában, ahoz az sereg-
 hez biztak leghinkáb, mely az egy mást b̄eretők báma-
 bol állot. Halonlatosképen az Thébás városbeliek-is,
 kiknek három száz bámból álló seregecskéjeken fordúlt
 mindenkor megh b̄erencséjek, és ez sereget nevezték
 SACRA COHORS, az, az, b̄ent seregh.

Harmadfor vagon az Atyáknak és anyáknak mag-
 zattyok-

S E R M O

zattyokhoz, és kölcsönben az magzatoknak, füléjek-
hez való beretetek, nóha nem egyenlő mértékel, mert
igaz amaz köz mondás: *Amor descendit non ascendit.*
Az beretet alafál, nem fel megyen. Esbizonyára, so-
ha az magzatok kölcsönben úgy nem berétk füléje-
ket, mint ők beretternek azoktul. Ez abból-is meg-
terzik, hogy az bent lsten, az ő hiveihez való berete-
tit, hasonlittya az átyáknak és anyáknak bereterihez.

Végezetre mind ezeken kívűl vagyon még egy
beretet, mely mind ezeket fellyúl múlya, tudni illik az
jámbor, lsten felő házafoknak, egymashoz való tóké-
letes indúlattyok, mellyet így magyarázhatok: *A-*
mor conjugalis, est ignis quidam divinus, in prima creatio-
ne hominū impressus. Az, az: Az házfságbeli beretet, ne-
múnémű lsteni tűz, mely az első teremptsben óltator
az emberben.

Fundamentoma vagyon ennek, az teremptsről
irt hiftóriában, a holot úgy olvassuk, hogy midőn l-
sten Adámnak fíve táján lévő óldal teteméből épittetet
Eváját hozzá vitte volna, mi helyen megh látá az A-
dám, oly beretet gerjede fívében, mellyet minden be-
retet felet valónak jóvendőle lenni, mondván: An-
nakokáért el hadgya ember attyát és ányát, és raga-
sodik feleségéhez.

Csudáson discurráltak ez beretetről régenten né-
mely bölcsek, a mint Plátó emlekezik felőle. Azr
mondották hogy el eleve dupla volt az ember, hanem
midőn

Pfal. 102.
Esa. 46

Gen. 2.
27.

In Sym-
posio.

CONNUBIALIS.

midőn elhitte volna magát, és kevélységhe lélegzet
vólna, az egy emberből kettőt formáltak az Istenek: s-
ez az oka, hogy ilyen nagy szeretet vagy on az házas
emberek között. Vulcanusról-is írják, hogy midőn egy
pár házafoknak, szép egyyességet látta vólna, igen győ-
nyörködött benne, es kérdi tőlök, mi jót kívánnának
tőle? Amazok felelnek; Ha hatalmad vagy on reá,
kívánnjuk, hogy minket ketten egygé tégy.

Ludovi-
cus vi-
ves.

Nem bintén heltelen discursus ez kerekének, mert
az házafok közt lévő szeretnek nagyvóltát, néműné-
müképen ábrázollya: Iól lehet helyesb mi nekünk ke-
resténeknek ezt megh fordítván mondanunk, hogy az
kik az első teremtesben ketten valának, ez bint tár-
fáságh által, egygé lóttének, mert ő maga mondgya
Christus Vrunk. *Erant duo in carne una, itaq; jam non
sunt duo, sed una caro.* Az, az; Ketten lesnek egy test-
ben, annakokáért immár, nem kettő hanem egy testt.

Matt. 19.
5.

Itten az házafok között lévő kölcsön szeretnek
históriáját kel búkséghe képen bé hoznom, hogy az
példákal, minden házas társok, indittatásanak egy
máshoz való tökéletes szeretetre, de csak rövideden.

Az férfiak között nevezetes az bint históriában,
Isáák, ki úgy szereté az ő Rebeckáját, hogy az édes
anyja halálat-is el felejté érette. Ihon mint telik bé
az Adám jóvendő mondása: Ezért el haggya ember
attyát és anyyát &c.

Gen: 24
69.

Az külső históriákban M. Plautius, ki Orestilla
F halálán

S E R M O

halálán való bánattyát, külömben megh nem enyhí-
 heté hanem megh ölé magát. Tyberius Gracchus
 maga halálával tartá megh feleségének életét. Mert
 midőn ágyában két kigyót talált vólna, mellyeknek
 egyike him, másikja nőstén vala: Az jövendő mon-
 doktól tanácsot kérd, mit akarna az, és ha megh kel-
 leneé ölni az kigyókat? Felele: Ha mind két kigyót
 megh ölik, mind ketten megh haltok, ha penigh eg-
 gyiket, melynek megh kel lenni, az mellyik nemét
 megh ölik, az hal megh közzületek. Ezt halván Grac-
 chus, mindgyárást az him kigyót ő maga megh ölé,
 hogy maga hallyon megh, nem az feleséghe. Ide tar-
 tozik az-is, az mit Seneca ír, egy néműnémű vitéz
 felől, kit ő ismert, de nevet neki nem ad: ki annyéra
 szerette feleségét, hogy soha házából ki nem mehe-
 tet külömben, hanem az feleségének ortza takaró fá-
 tyolát, kebelébe, totte, és egy óra felet annak nem lá-
 tását, el nem szenvedhette. Mind ezeket-is fellyúl mú-
 lya ez, az mellyet említek. Egy Dominicus Catalaus-
 us, Lesbos Szigetnek fejedelme felől írják, hogy midőn
 felesége bél poklofságnak nyavalyájában eset volna,
 melynél útálatosb s-ragadob nyavalya nē lehet, mely
 miat az Isten törvénye, az közönfeges emberi társaság-
 ból-is az ollyatén nyavalyás embereket ki rekeztette
 de ez fejedelem ember, feleségét érette meg nē útálta,
 el nem hadta, egy tálból őt, egy pohárból ivot véle, egy
 ágyban-is halt, melynél, nem tudom ki gondolhat,
 nagyub

CONNUBIALIS.

nagyub, f-álandób házasságbeli szeretet. De ottan ez legyen elég az férfiakról.

Az asszonyi álati nem, sem maradot kölcsön szeretetben hátra. Az bent históriából emlitem Micholt, az SÁUL Király leányát, ki életének veszedelmével tárta megh férjenek az Dávidnak életét. Az külső históriák celebrályák júliát, az nagy Pompeus feleségét, ki midőn látta volna az Vranak köntösét vérezen hazavitetni, el ájúlván bűle, mert viselős vala, és mindgyárást azon bűlésben megh hala. Ide illendő egy Görög asszonyi álatnak, az Cammanak históriája, kinck férjéhez való tökéletessége, ez óráigh-is nagy emleketben vagyon. Ez Camma asszony, volt egy Synátus nevű fő embernek felesége, kit más Synorix nevű fő ember, éktelen gerjedezéssel kedvelvén, fokképen ostromlotta; Midőn penigh, semmi úton gonosz bándékába elő nem meherne, megh öleté az urát, oly reménssel, hogy az után Camma assont, hazás társúl el vegye.

Kevés údó mulván, kéreti Synorix magának házastársúl az Camma assont. Semmi kedvetlenséget nem mutatván az asszony, attyafiainak tetzésekből, igiretettesen.

Az Galatáknál penigh, à mint ez eléb mondám, oly törvény volt, hogy az vő legény, és meny asszony, az menyegző napján, egy tányérol öttek, és egy pohárból ittak. Csinált vala penigh az Camma, egy po-

1. Reg. 19.
12.

*Ha ille
dumma
dumma*

S E R M O

hárba igen erős és hatható mérget, melynek felét az vendégek előtt meghíván, felét adá Synorixnak, ki az dologban semmit nem tudván, örömett megíva. Mellyet látván az asszonyi álat, nagy örömel így szól: Szentféges Isten asszony Diána, tégedet hűlak bizonságúl, hogy csak ez napot kívántam, mellyen láthassam, az én szerelmes uramért, ez latron bosszú áláfo-mat. Immár te neked lator, az ágyasház helyébe, temetőhelt késsicsenek rokonfágid: En örömel megyek az én szerelmes uramhoz, kit te én érettem meghölet-tél. Es ezképen midőn külömben nem lehetne, maga halálával-is bosszút ála férjének gilkosán.

Imé mind két felől, ilyen nagy példák mutatják az házafok közt való szeretnek nagy voltát, hogy magok halálával-is meghpecsételték azt. Iól lehet Agoston Doctorez fele excessust, nem javal, mert az Istennek törvényével ellenkezik, mely az gilkofságot tiltja.

Többis fármazot penigh ez fele illetlenség, az házafok közt való szeretből. Acháb király, az ő lézabele kedveért, Illyést az Istennek Prophétáját halál-ra kergeté. Salamon az Pogány királyoktól vót ágyasí kedveért, bálványozó óltárokat emelt vala. Iórámis az ő bálványozó felesége kedveért, Isten ellen vétkezék. Hérodeskereftelő Iánosnak, felesége kedveért, fejét vétette vala. Ezek mind abúfusi az házafságh-beli szeretnek, mely úgy jó, és dicsíretes, mindőn annak

3. Reg.
39.

3. Reg.
33.
4. Reg.
8.

Matth. 14
8.

CONNV BIALIS.

annak szerző okával egyez, az bent lstenel.

Valamely dicsiretes penigh az házasok közt lévő bent beretet, fintén oly kárhozatos, az köztök való gyűlölség, sőt ugyan természet ellen való dologh, mert az Apostal ugy argumentál, hogy soha senki tulajdon testét nem utálta, s-nem gyűlölte, egy test penigh ez társaságban az két semély, à mint hallátok.

Eph⁵
29.

Az Alciatus Emblémája, mütattya ennek izonyú vólrát, ki ábrázolván, az Mézentiüs kegyetlenségét, ki azeleven embert, holt emberhez kötöztette, hogy az holt testnek dögétől emésztessék megh. Illyetének az igyenetlen házasok, el válhatatlanul vadnak egybe kötötte, egy házban, egy ástalnál, egy ágyban töltik idejeket, és az jó társot, az gonos társ, gonoságának dögével megh emészt, megh öli. Az Bölcs Salamon-is nagy kedvetlenségét jelenti az illyén gonos társasághnak, csepegő házhoz hasonlittya az versenyes asszonyi álatot. Másut azt mondgya, hogy job pustában lakozni, hogy sem az haragos asszonyi álatat. Bizony dologh az ki Faustinára talál mint M. Aurelius Imperator, avagy Xantippére mint Socrates, vagyon tribulatioja, és rea illik amaz reghi barát vers:

Prov 19²
13.

Prov. 27⁶
19.

Poemina quem superat nunquam vivit sine poena,

Libertate caret, turpi constrictus habena,

Hec, nisi mors veniat, non rumpitur ista catena.

Az az: Az kit asszony meg győz, fején lehet bu f-geof.
Annak nincs szabadságh, rút békos lábal hágh

S E R M O

Iáj ha halál nem jó, láncza nem szakad, nő.

De legyen mindenektől az illetéeknek, végh
búcsú, élyenek az Isáákok, Plautiusok, Tyberiusok,
Micholók, Iuliák, Cammák; Az, az: virágozzék min-
den házások közöt az tökéletes fép egyyefség, Isteni
fent fteretet, és békefég Nagyságtok között-is, Amen.

Ezek vtán egy szönyeget le terityén
álott elő Nagyságtok.

Matth. 19. 4-6 **I**M már búkség az fent frigy, Istennek nevében le-
gyen megh. Mivel penigh Christus Vrunk, az Si-
dók késérgető kérdéferé felelvén, igazit Istennek
régih f. fterzésére, mely fterzés, csak két fémélt
foglál egy tárfaságba; Nagysátokat azért en-is, első-
ben, fábadságáról kérdezem, hogy ha más fémé-
lyeknek kötelefségétől üres, tudván hog Nagyságtok
közöt semmi közel való vérség, rokonságh ninczen
&c. &c.

Gen. 24. Másodfőr, nóha az atyáknak, anyáknak, jó gond-
viselések által kel lenni az magzatok hazafságának,
mint az Abrahám példája mütattya: Mind az által az
két fémélynek consensusa, az, az, egyező értelme igen
meg kívántatik, mert midön Lábán és Bathuel, Elé-
zernek Rebecka felől, jó válaft adtanak volna, minek
előtte, megh indulnának, így fólának: *Vocemus puel-*
lam, & queramus ejus voluntatem. Az, az: Hiuk az le-
ánzót, és kérdgyük megh az ő akarattyát. En-is kér-
dezem

f. 57.

CONNVBIALES

dezem annakokáért Nagyságtoknak egy máshoz feleretéből való szabad akarattat. &c.

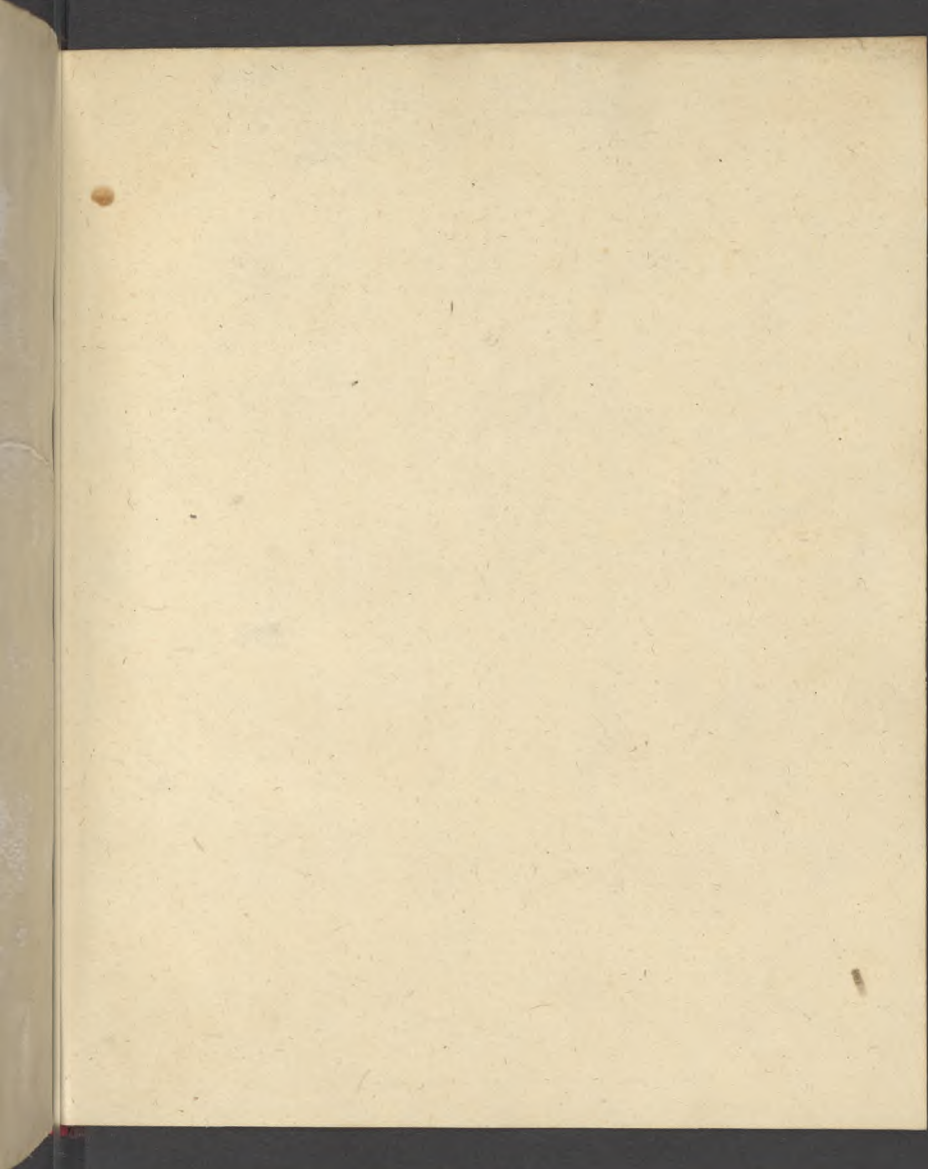
Igy lőt megh az hit, es az hit vtán,
térden álva ilyen imádságh.

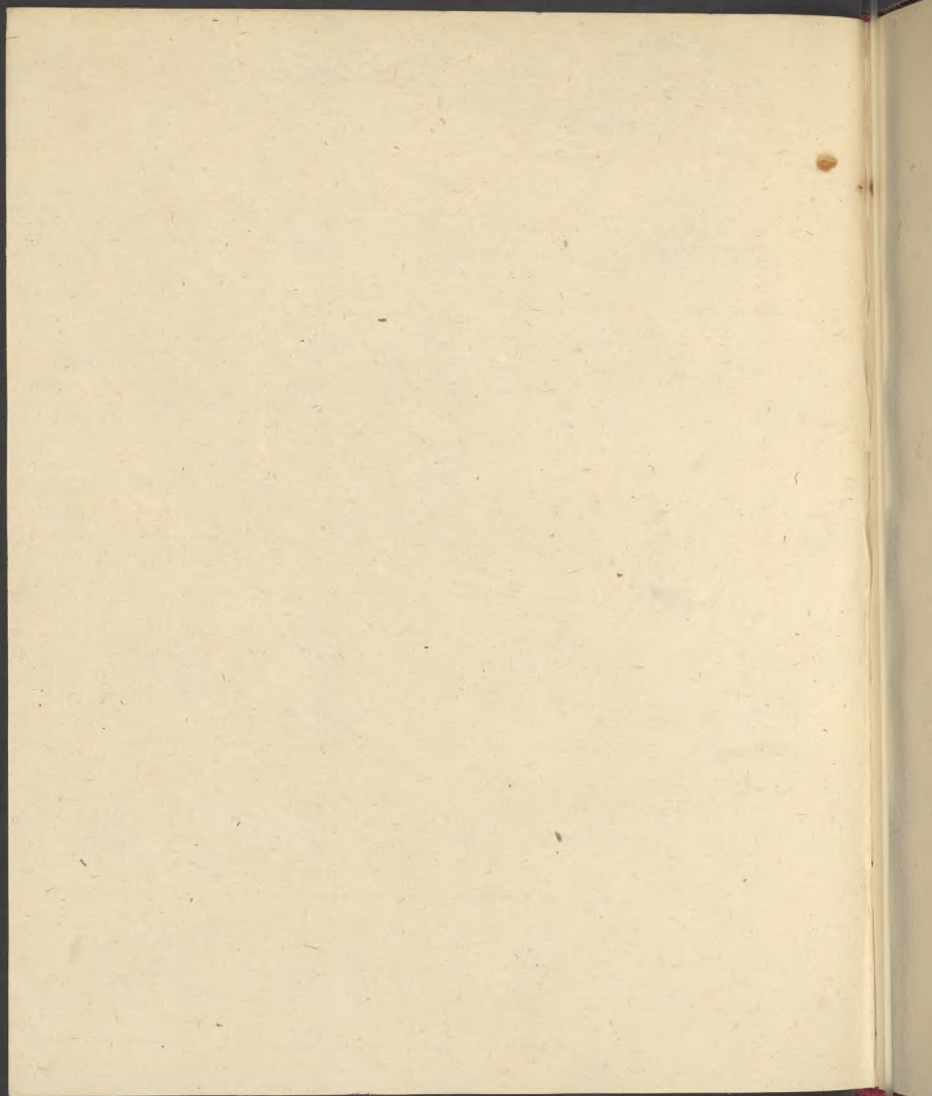
DIcsirendő vagy Vram, mi atyáinknak Istene, bent az te neved és dűcsőséges mind öröké, téged az Eghek, és minden teremtet álatid dicsirnek. Te teremtetted Adámot, és Evát adtad ő mellé segítő társúl, és erős gyámolúl; Te mondottad Vram; Nem jó az embernek egyedül lenni, teremcsűnk seghitő társot ő neki.

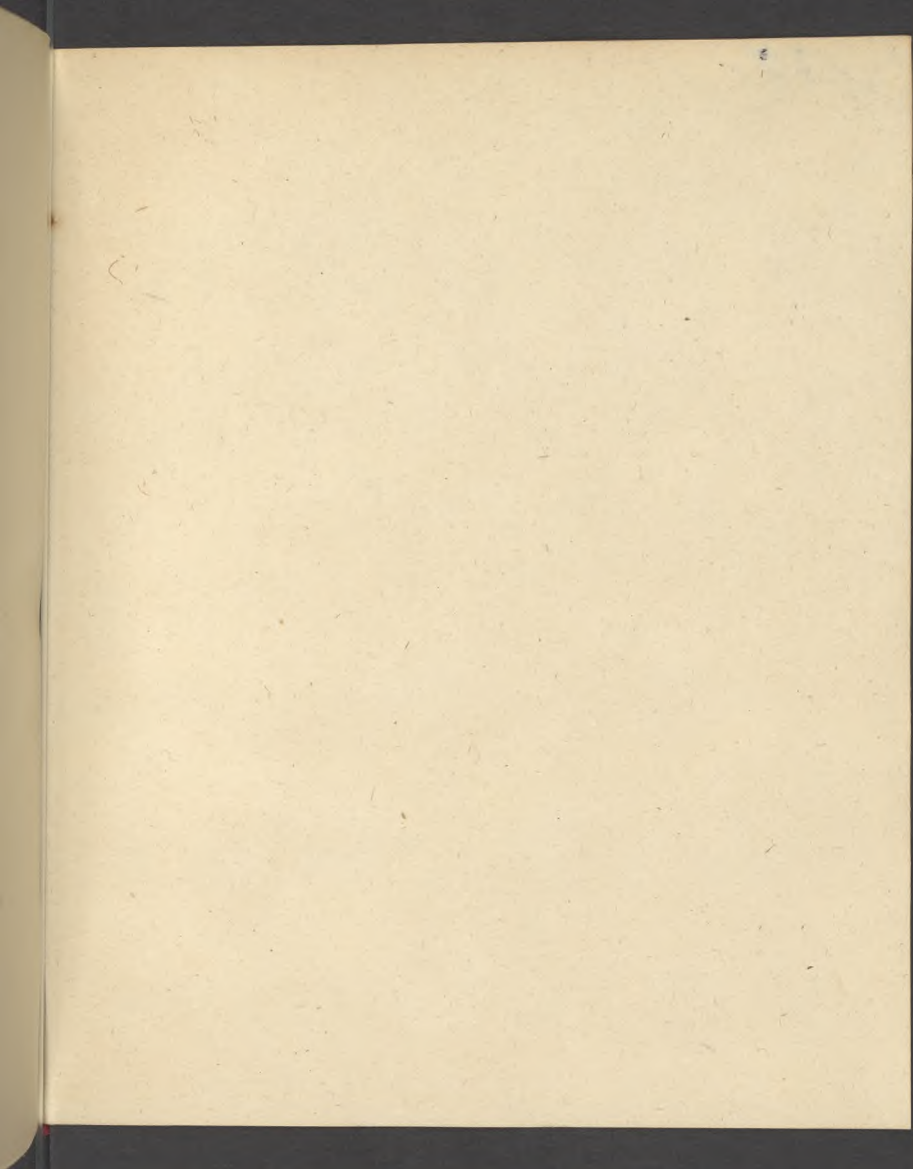
Ez okáért Vram, mostan mi, nem bujáságból, hanem az mi fíveinknek tíftra indulattayából adgyuk magunkát az te bölcs rendeléfed fírént, az bent házalságra. Tégy Vram irgalmasságot mi velünk, és mінде te benned bizókra bálitot bent ajándékidat, mi reánk-is árástván: cseleked azt Vram, hogy elemédet álapatot érhefsűnk egygyűt, az te nagy nevednek dűcsőségére, és lenkűnknek vődségére, A M E N.

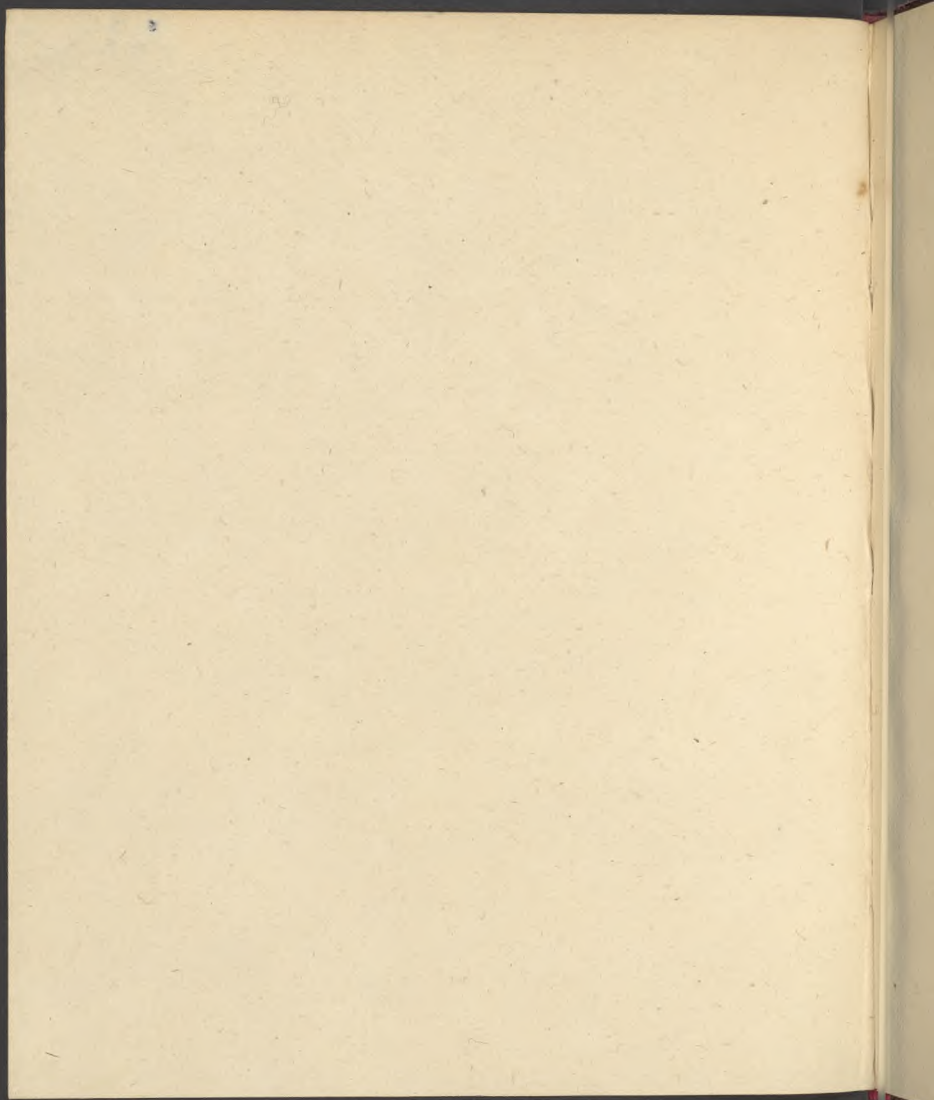
V E G E.

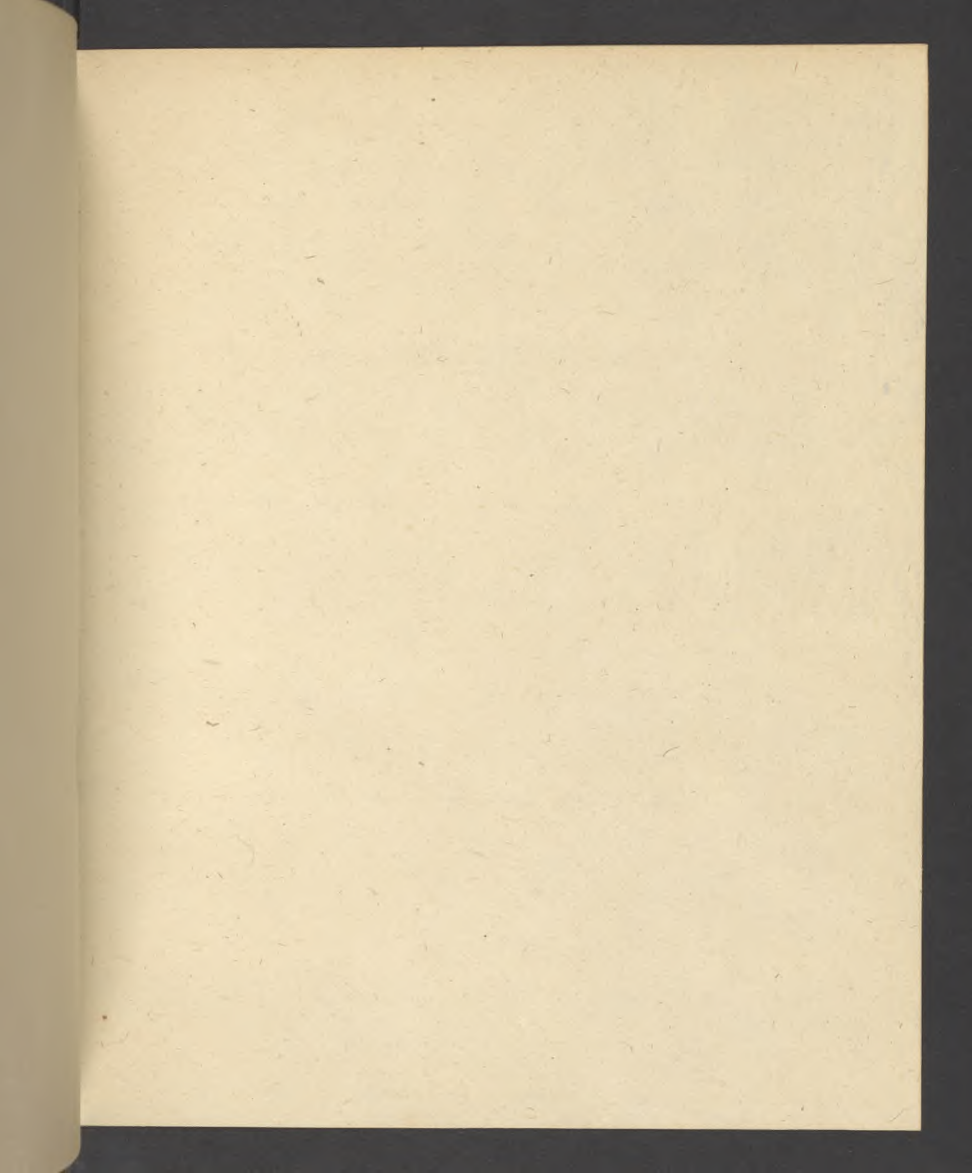

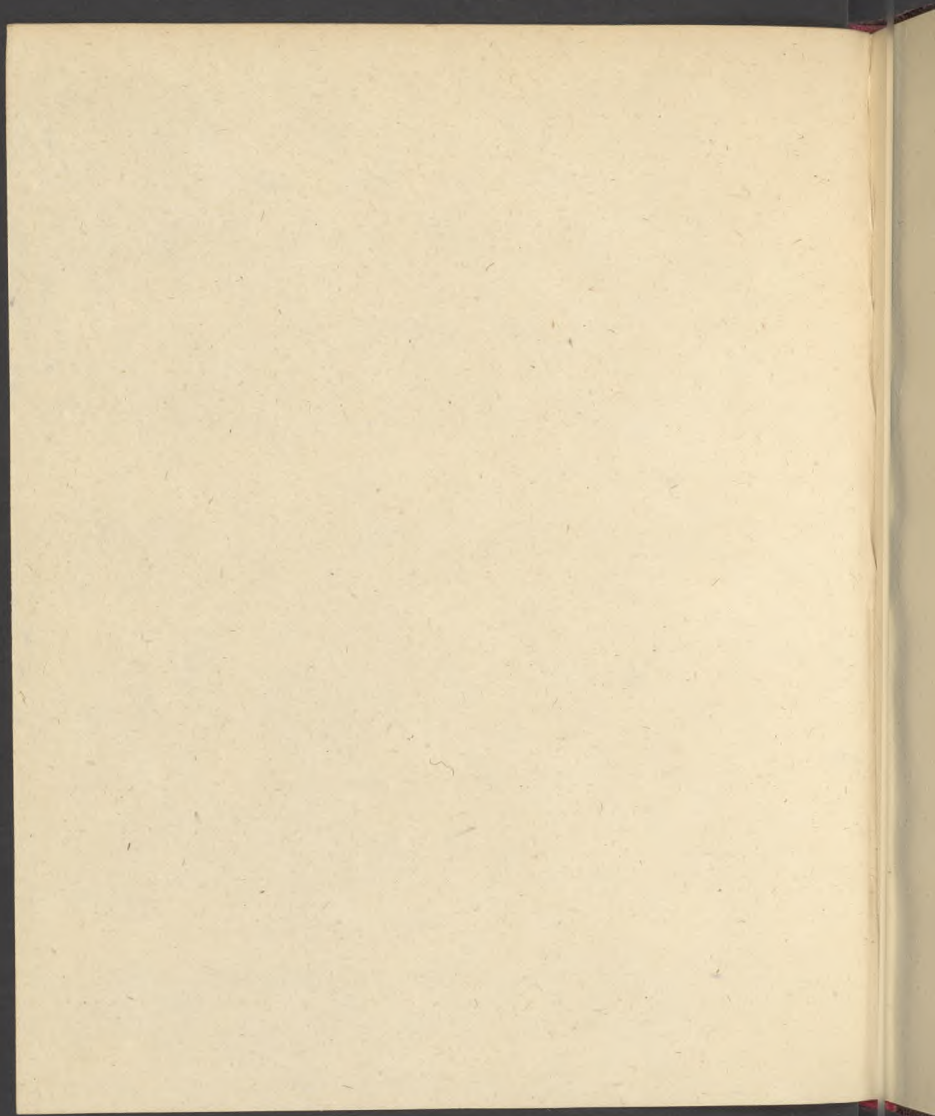

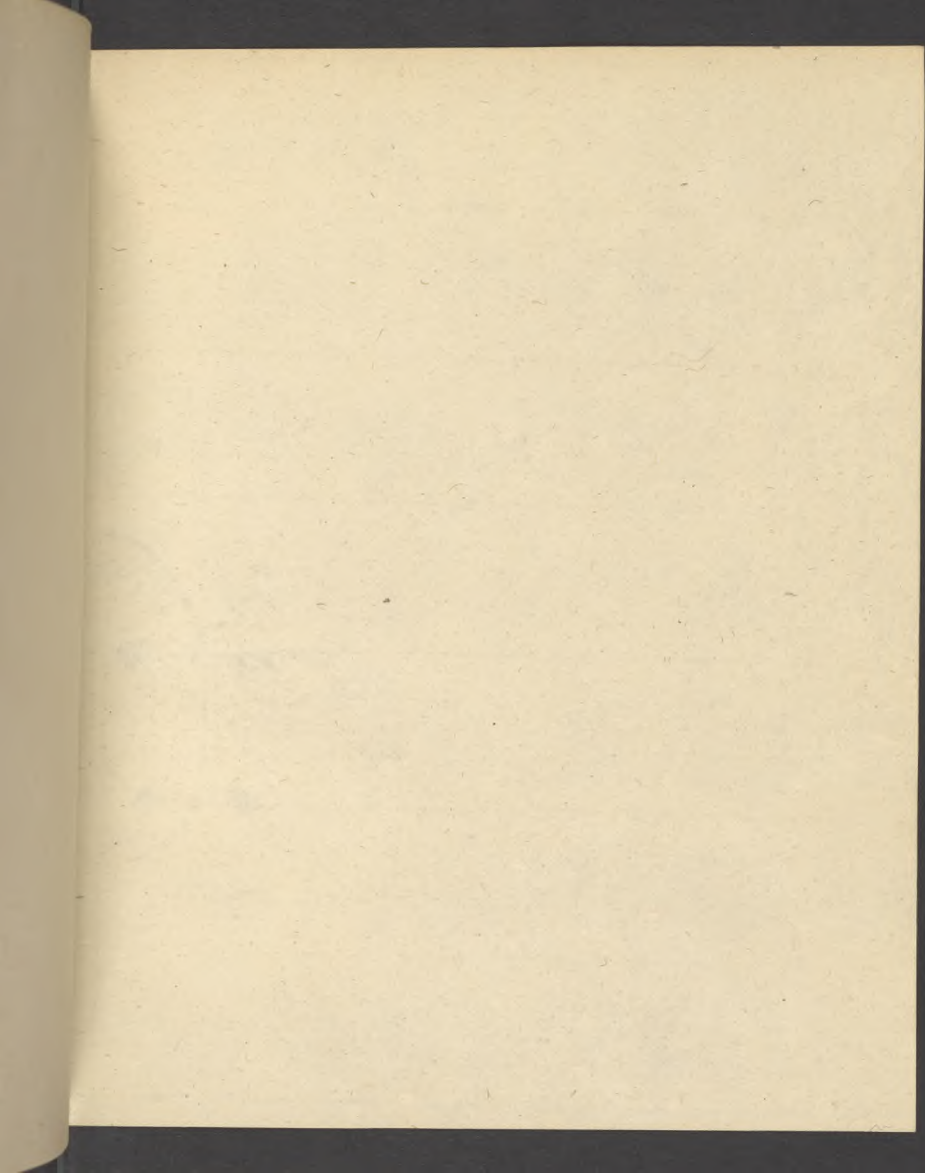

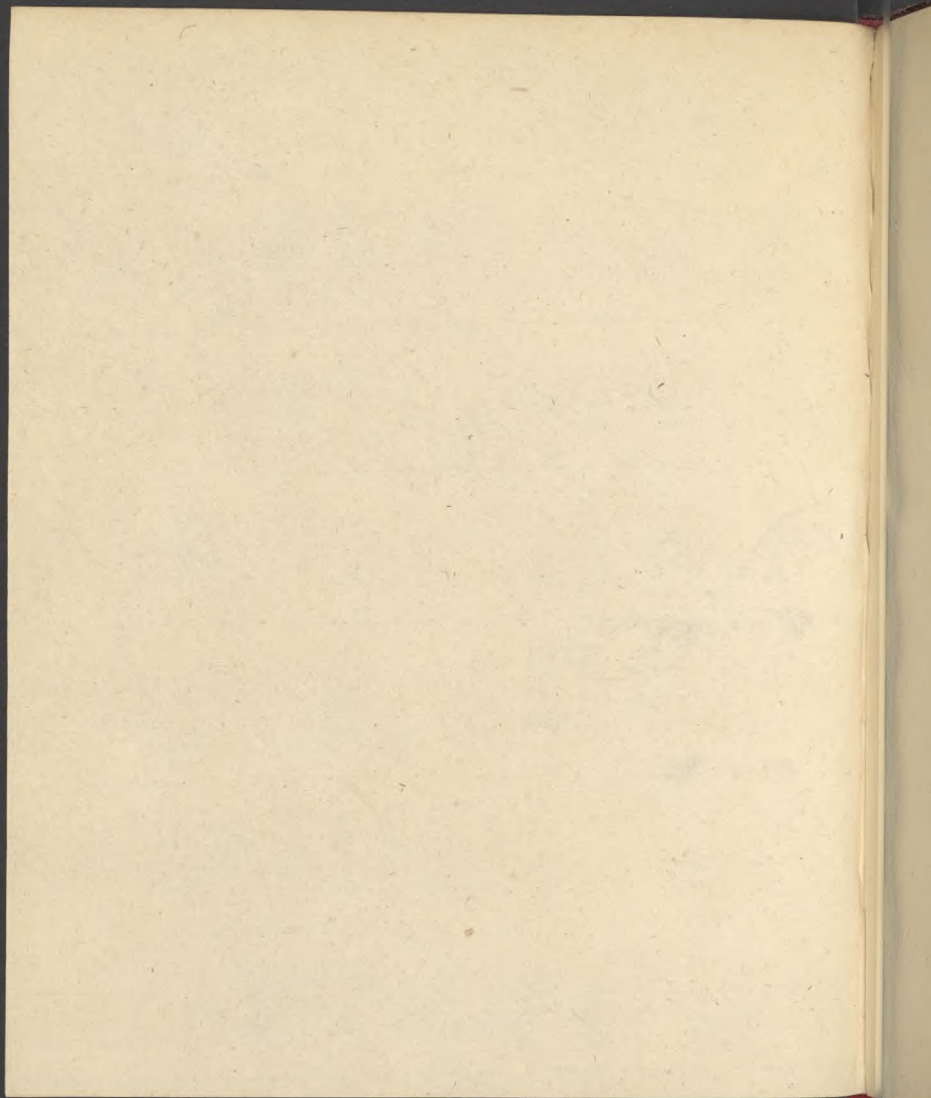

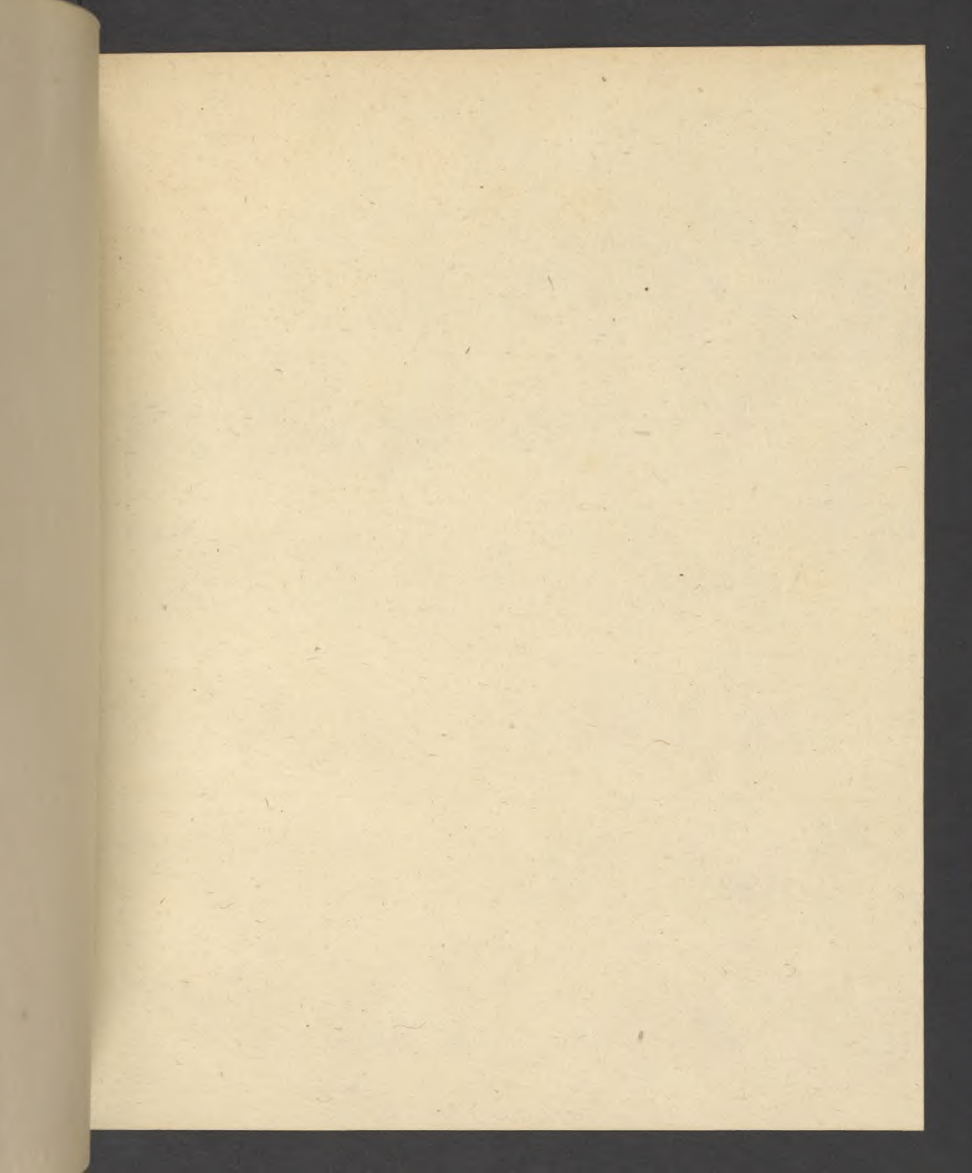

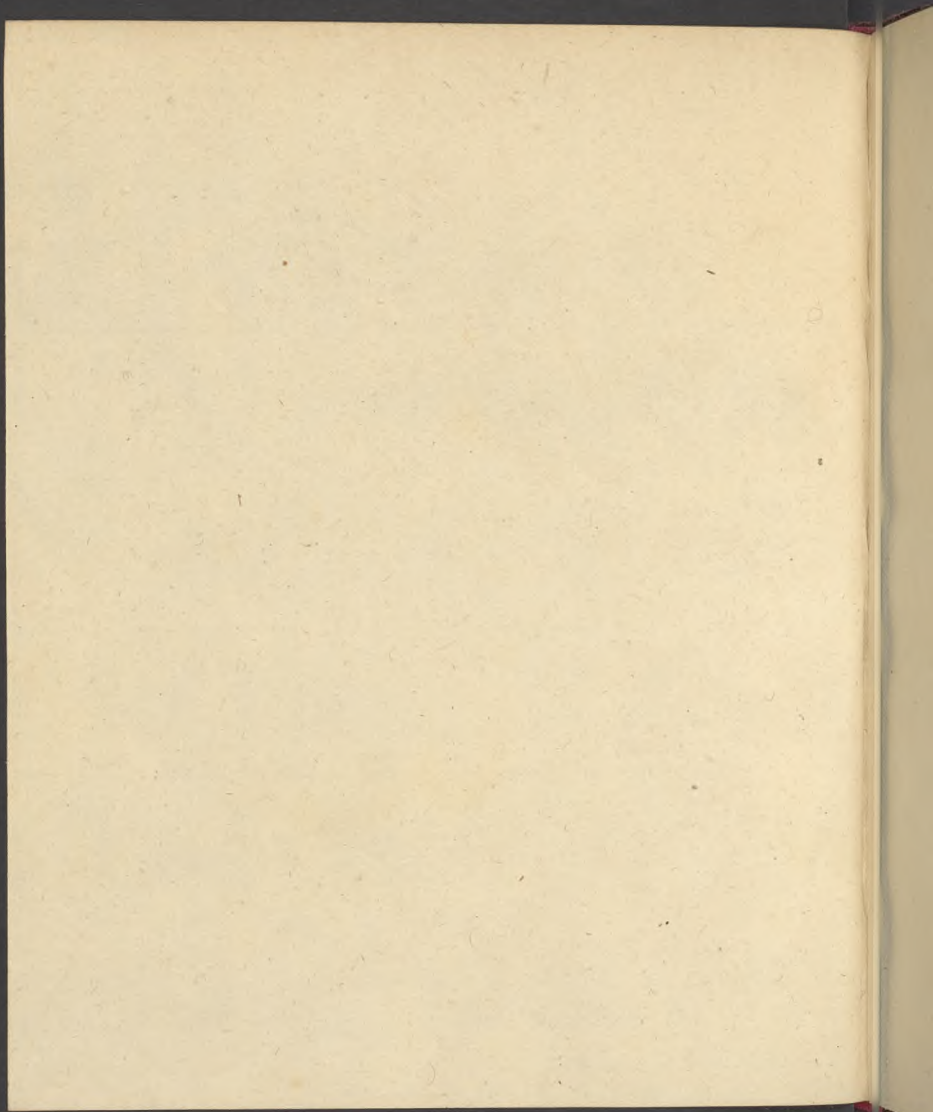

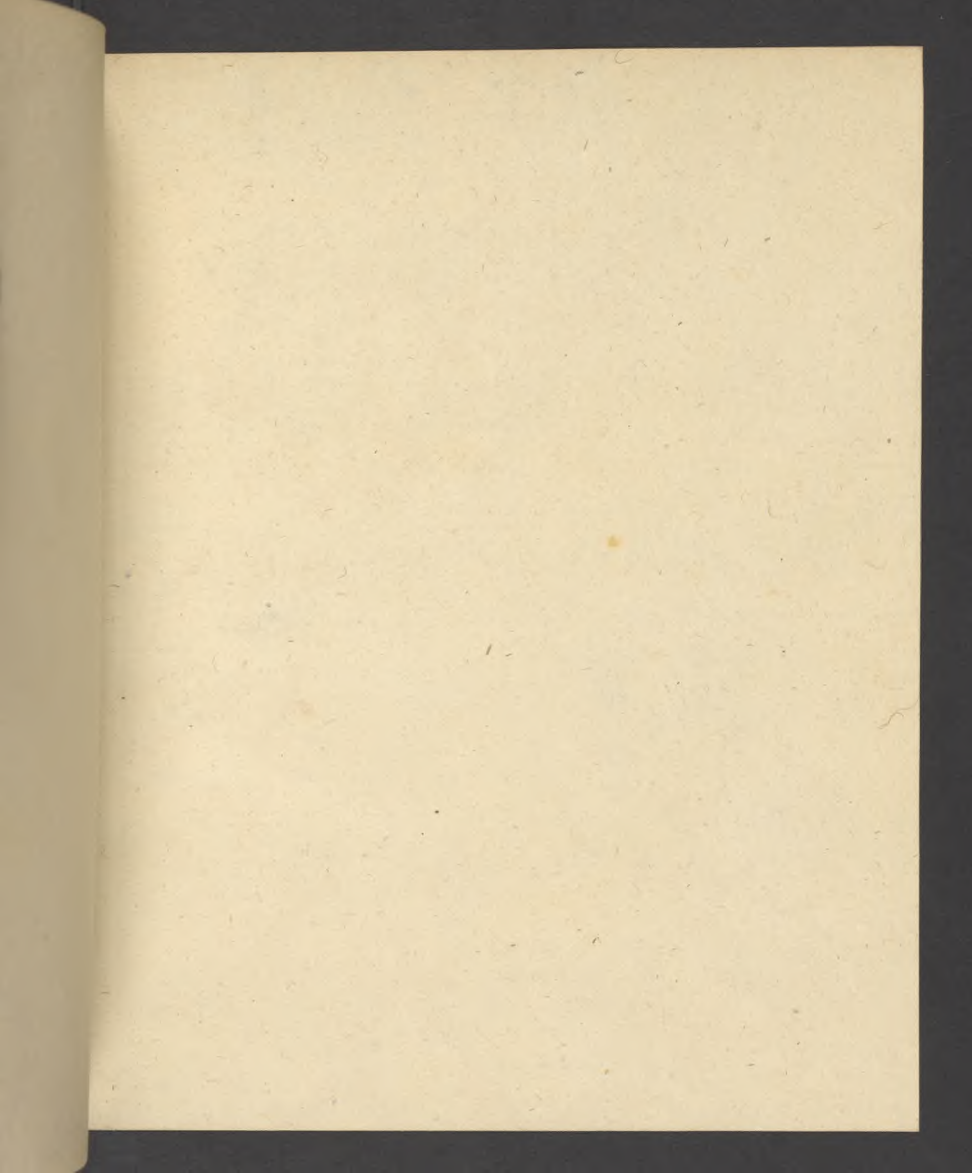

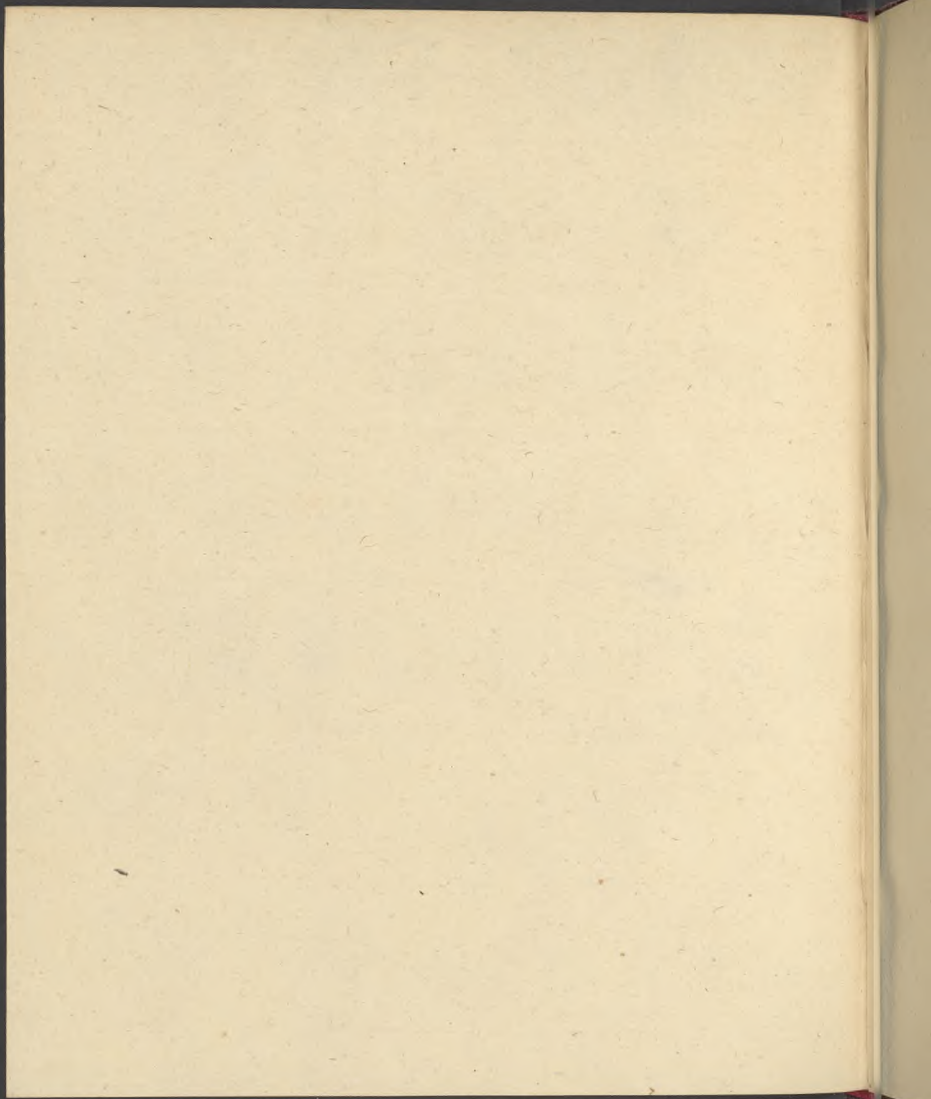

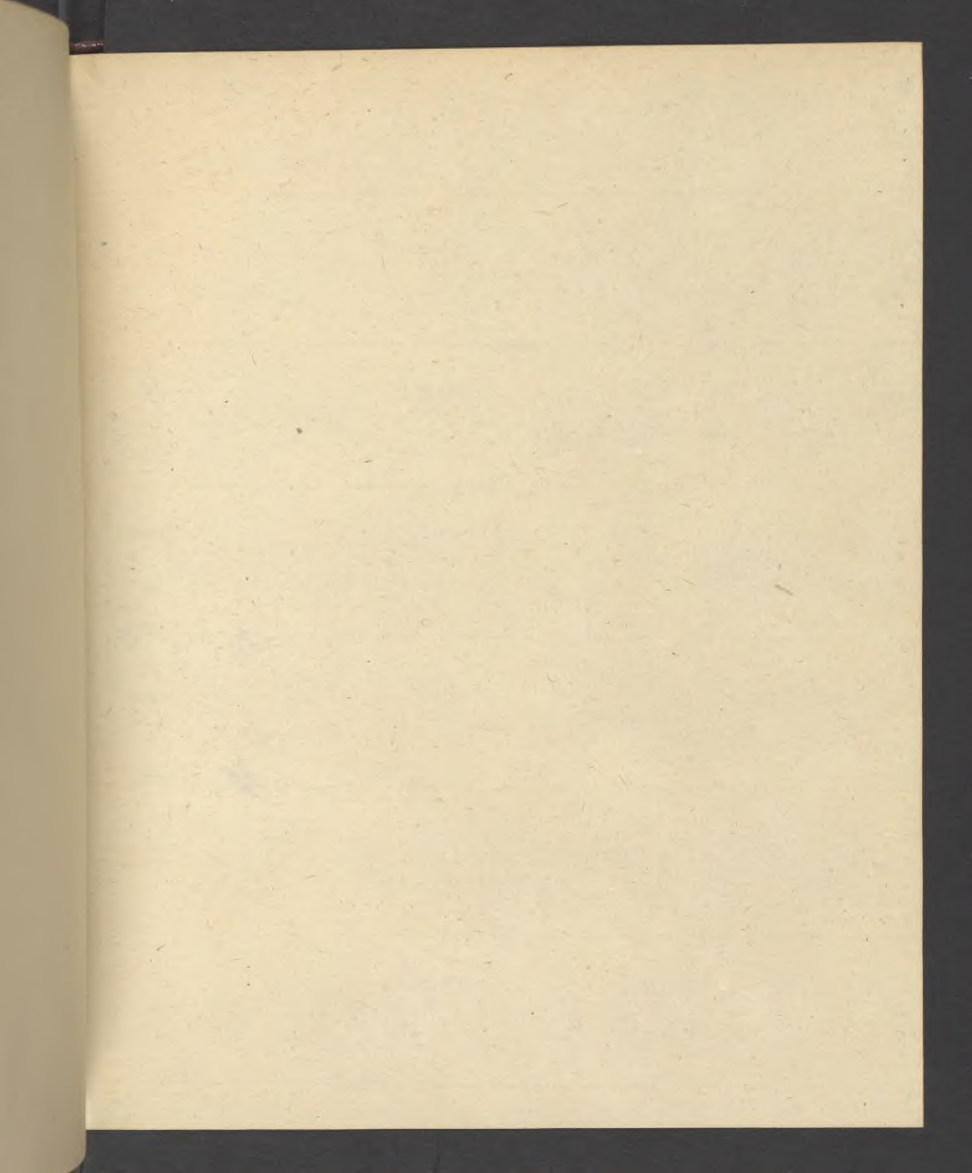

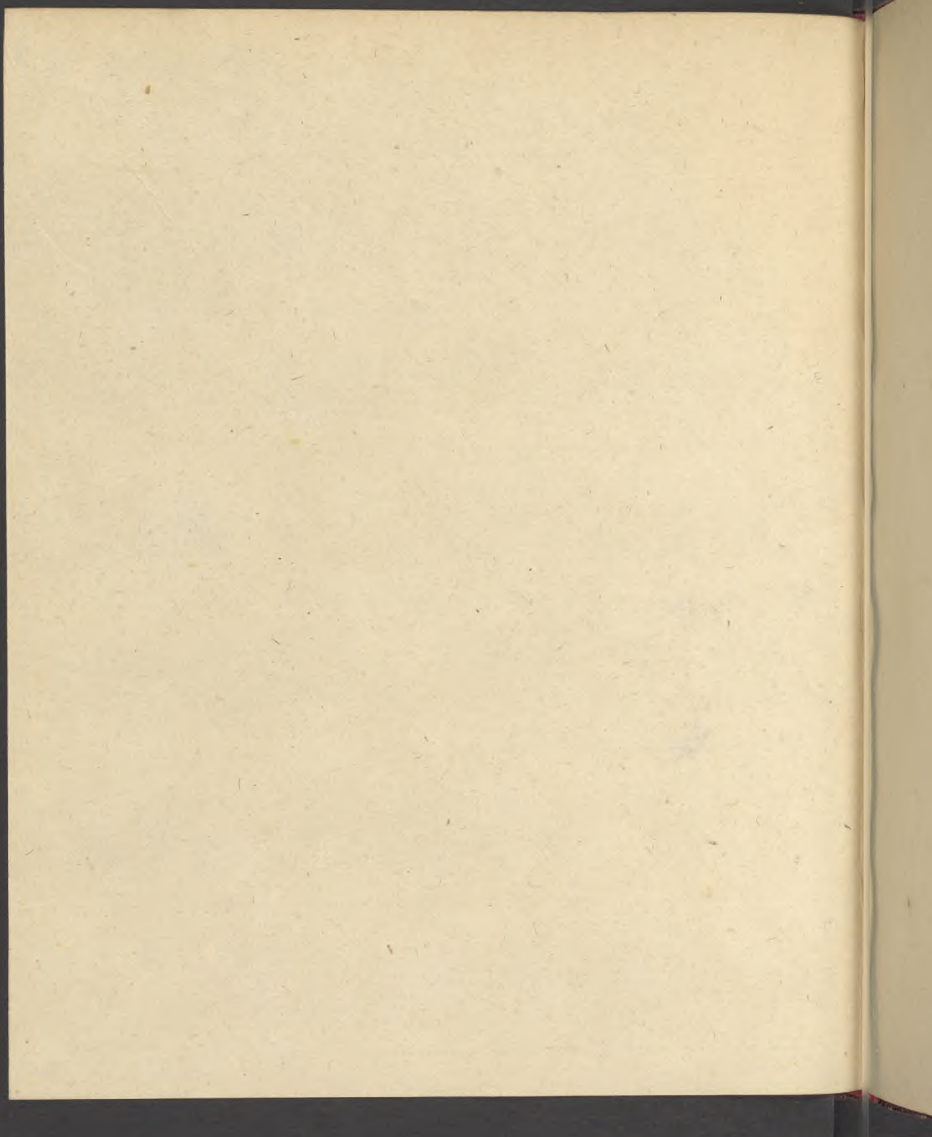

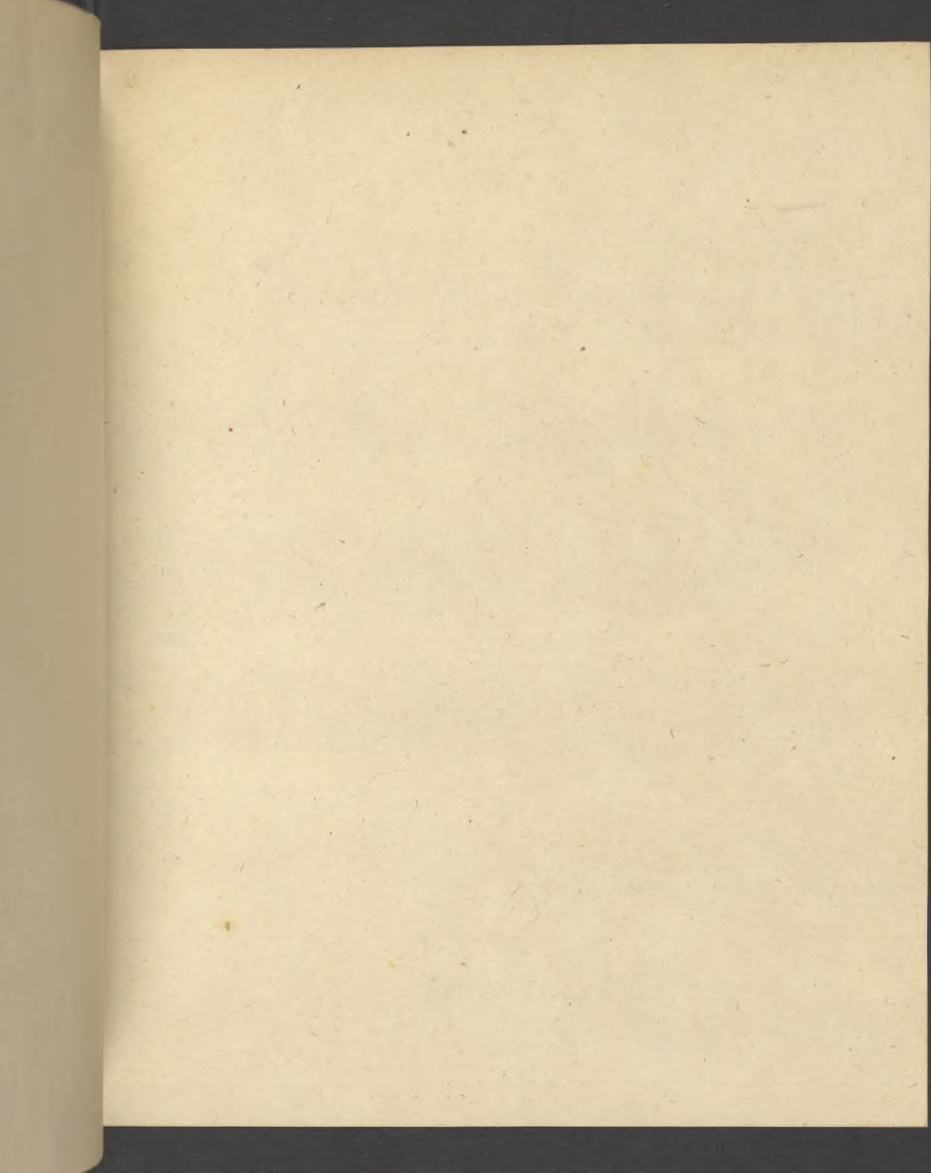

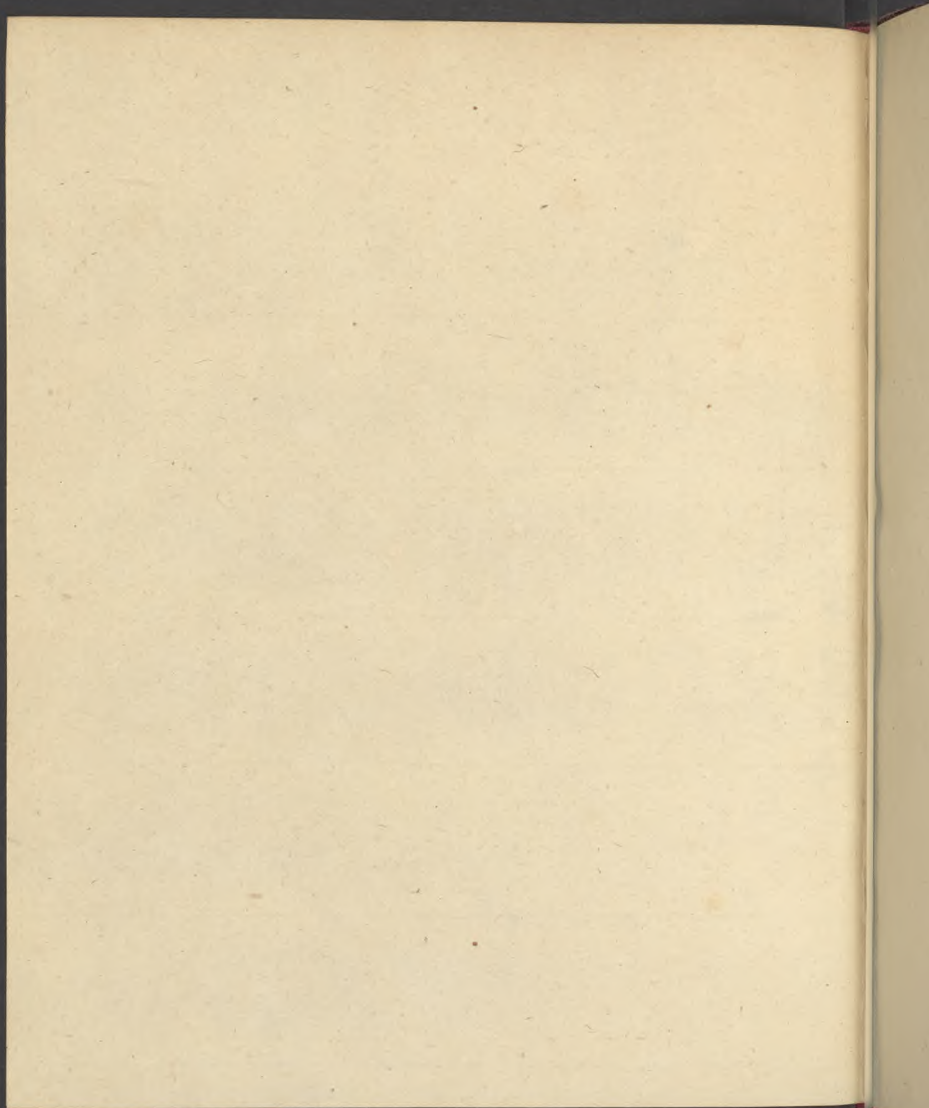

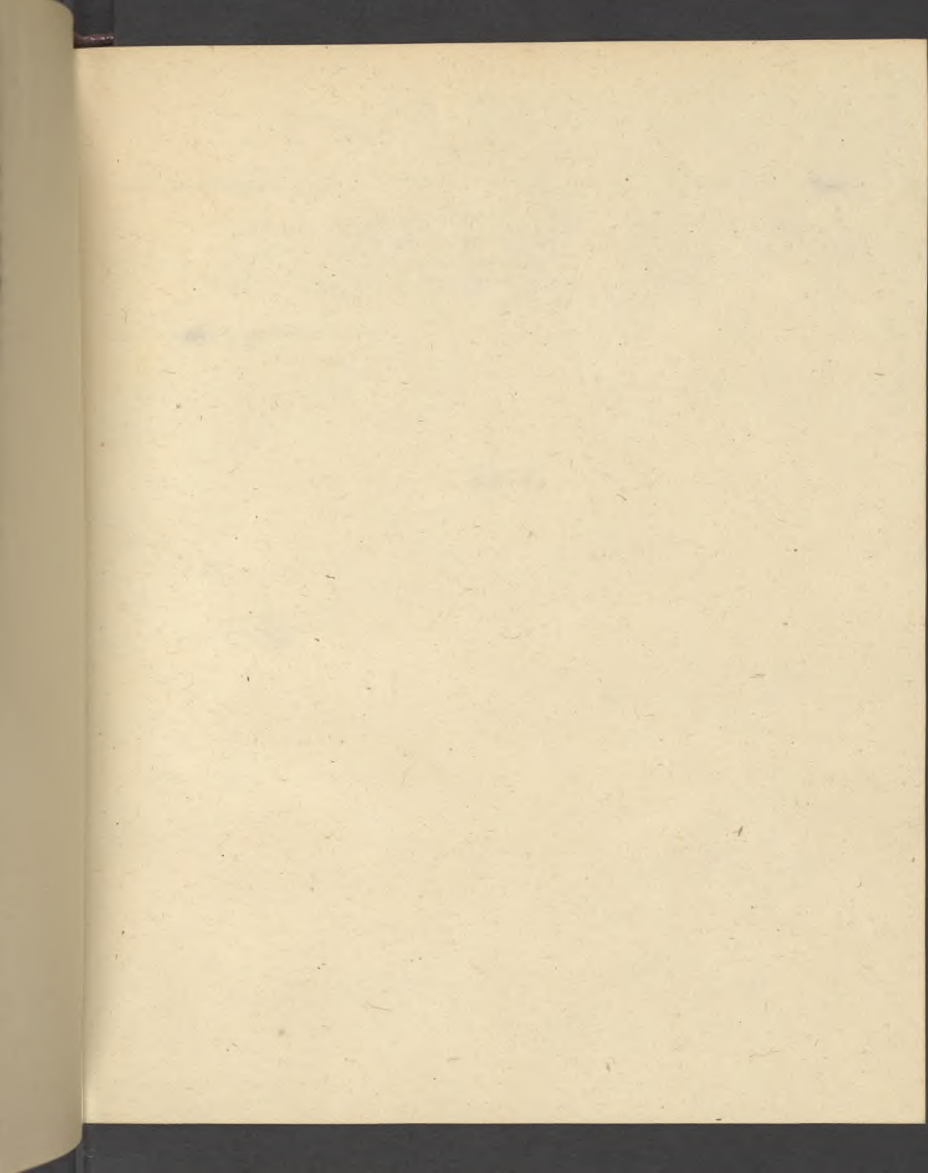

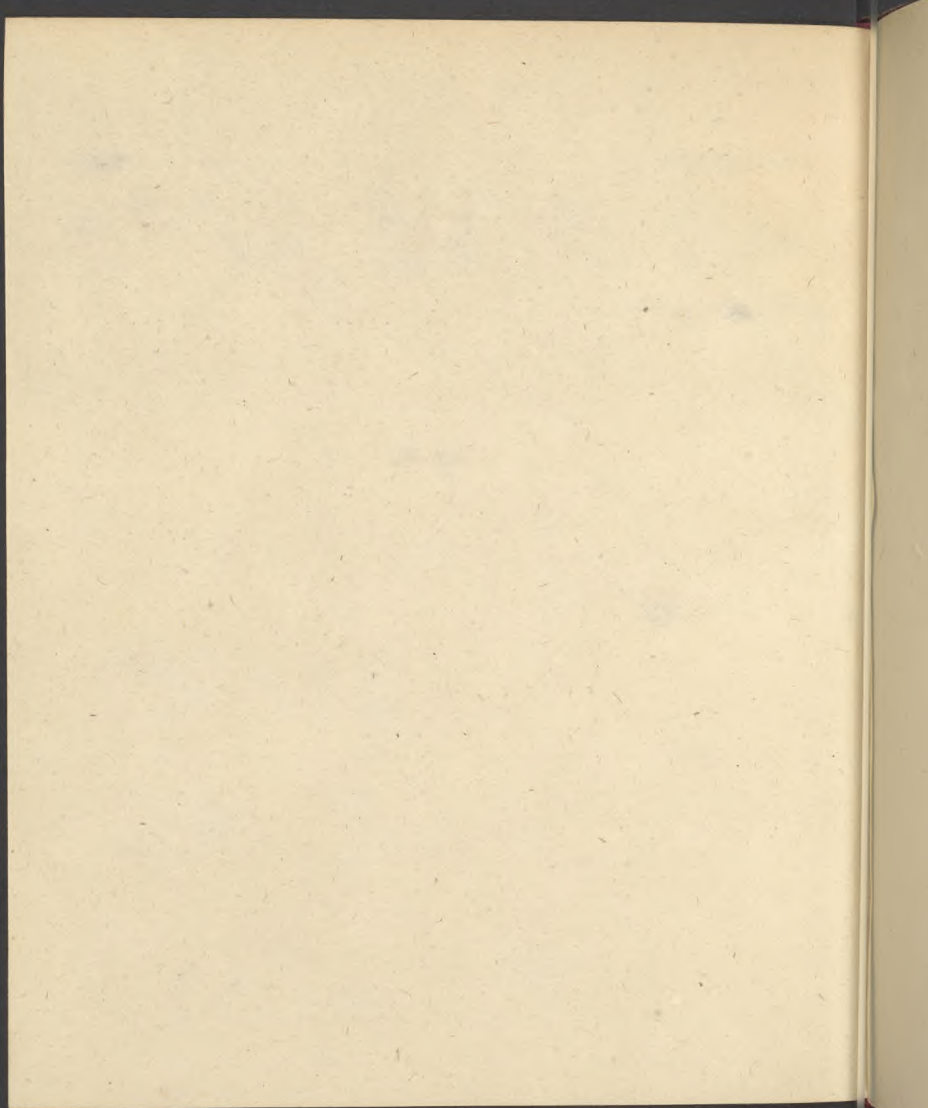

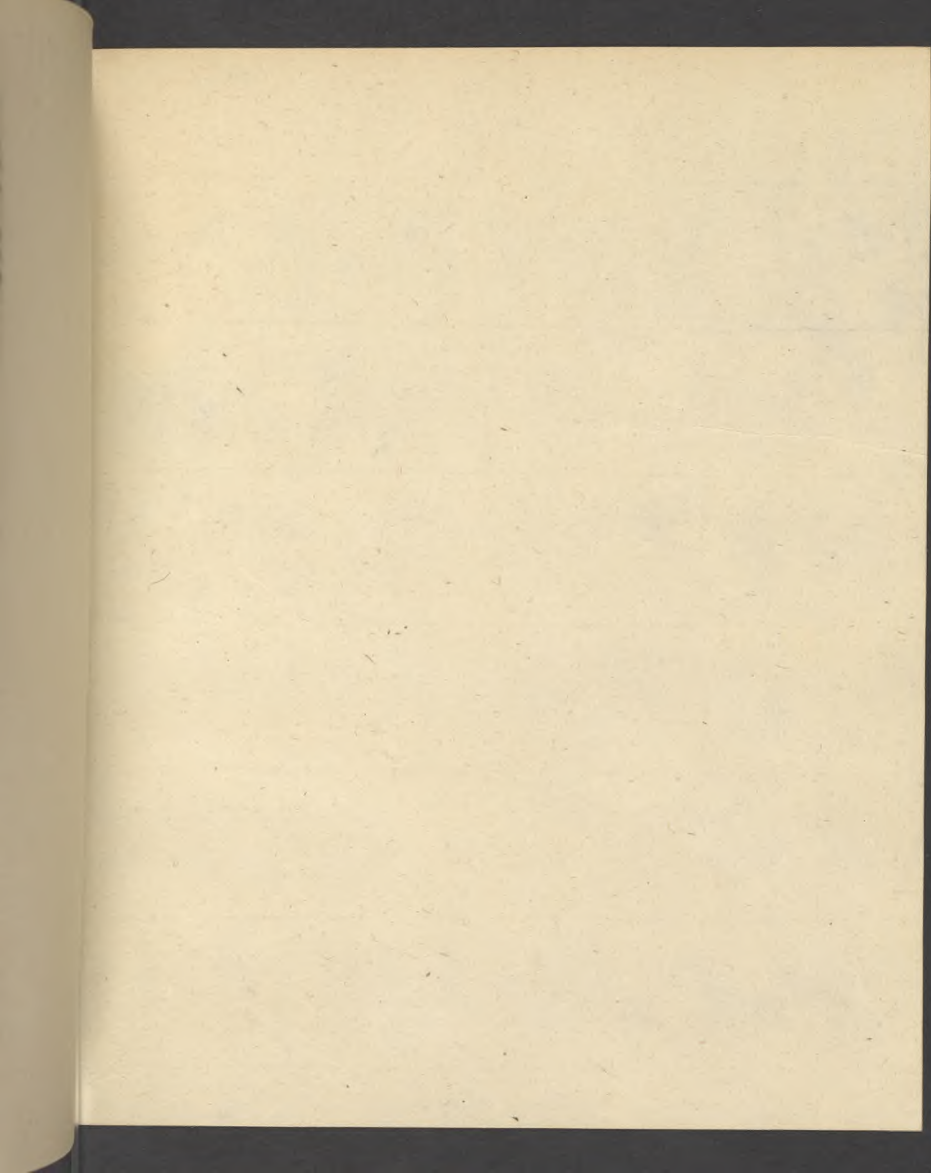

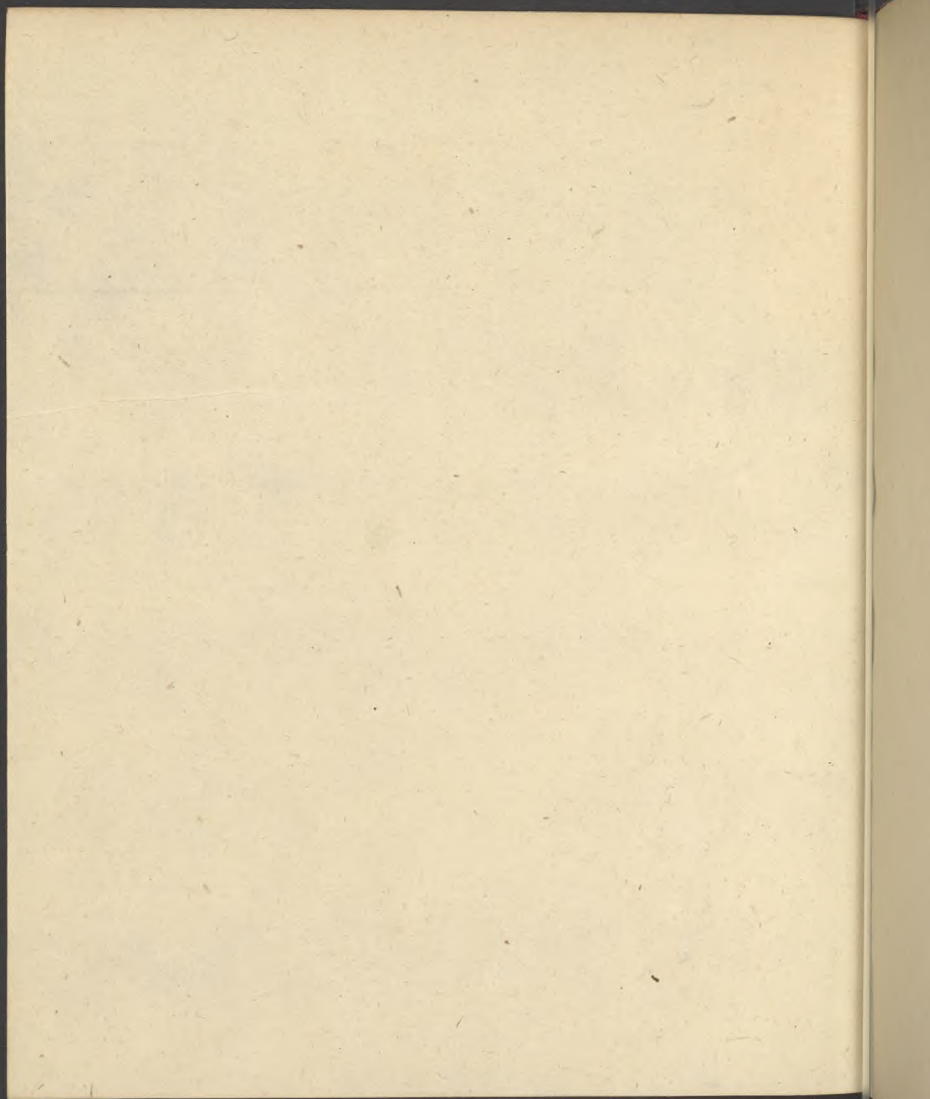

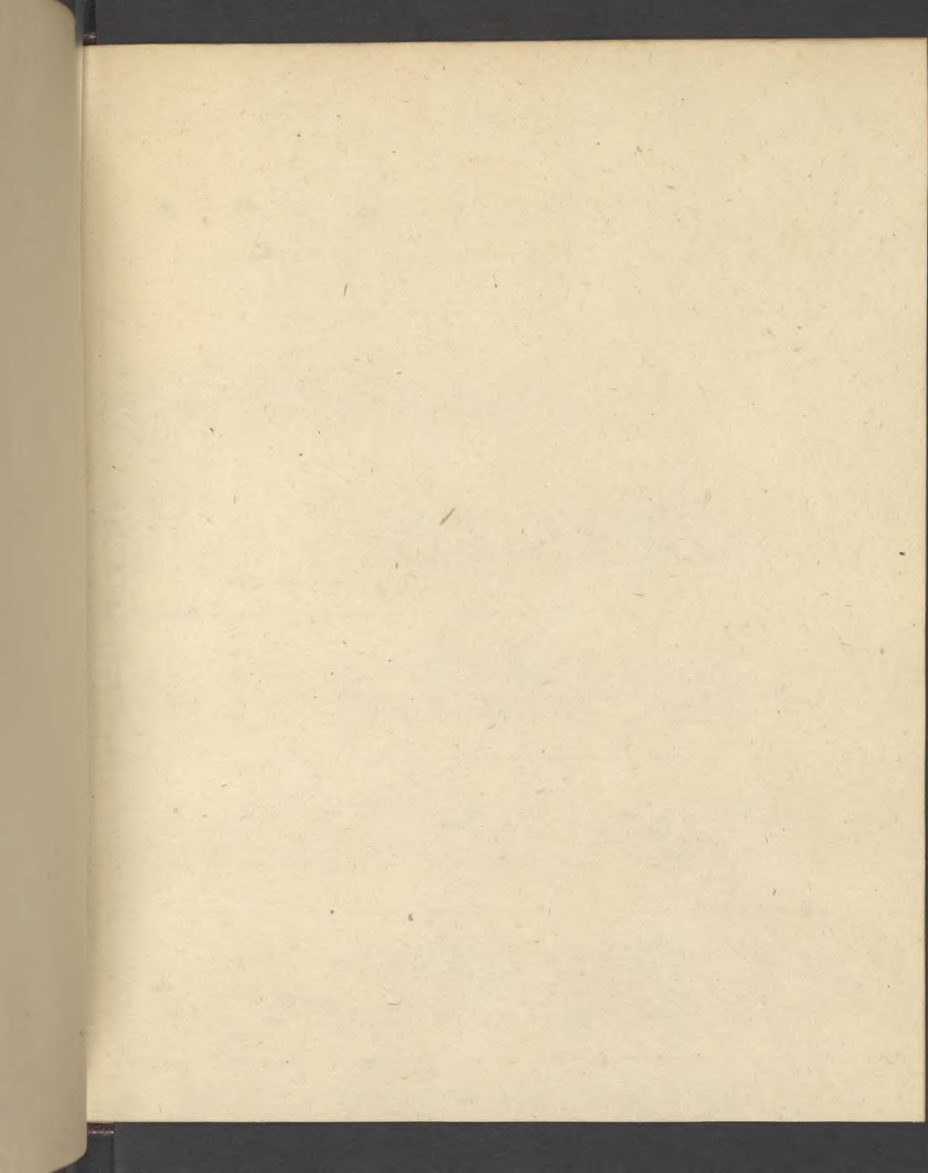

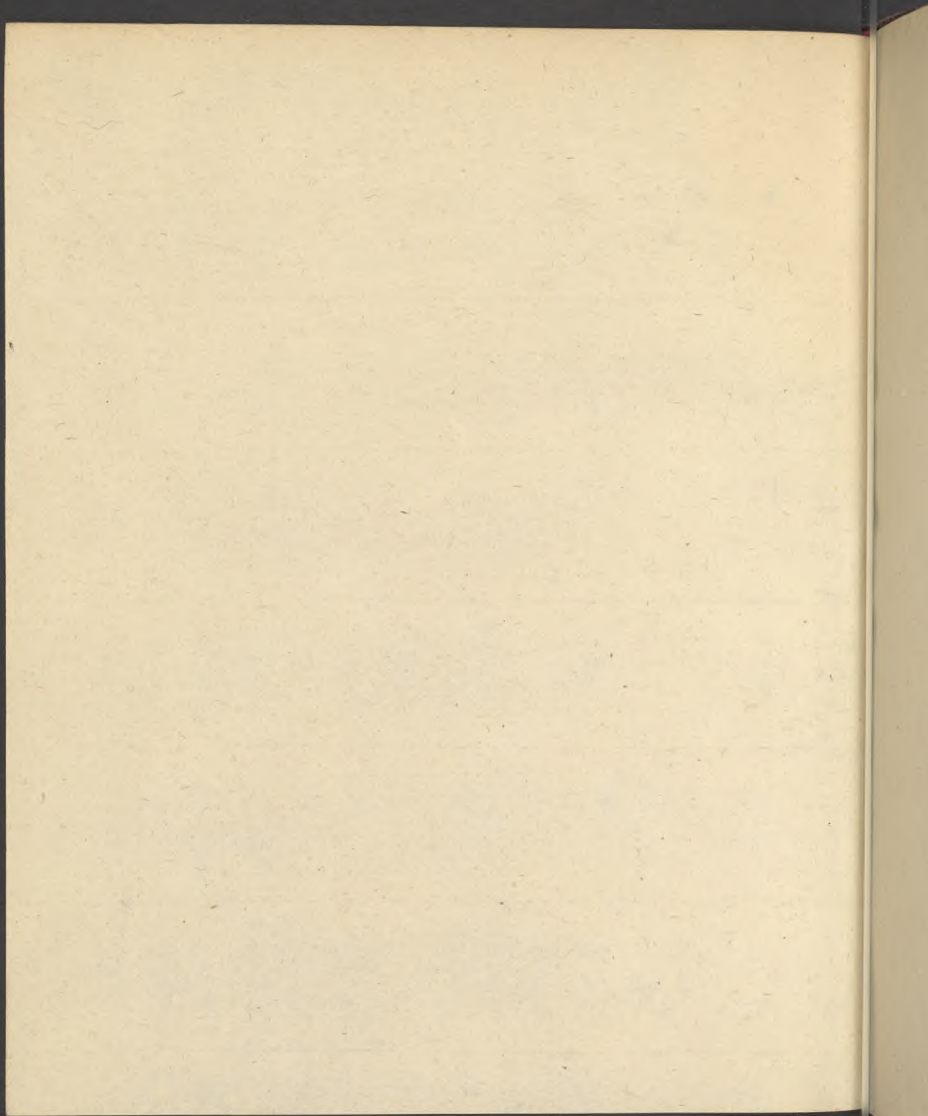

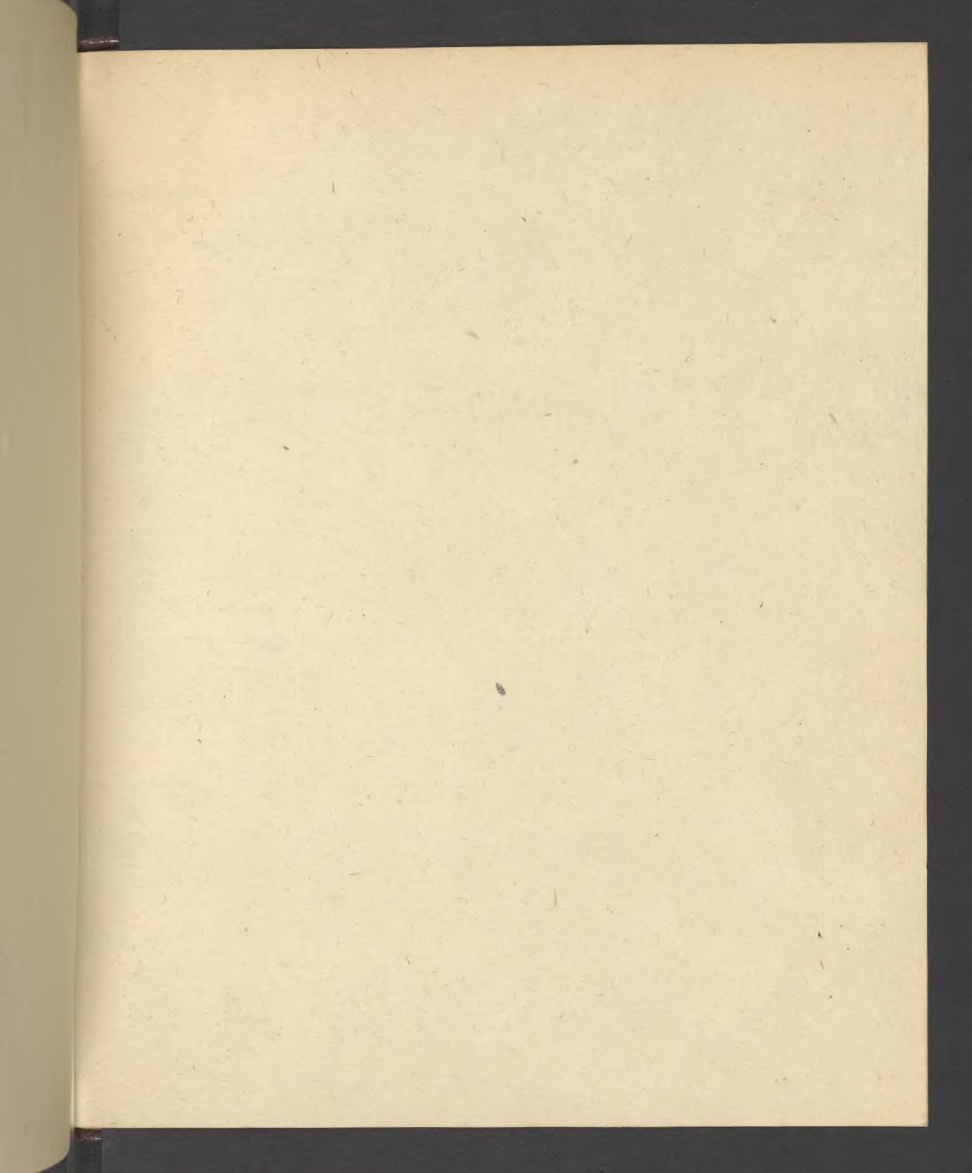

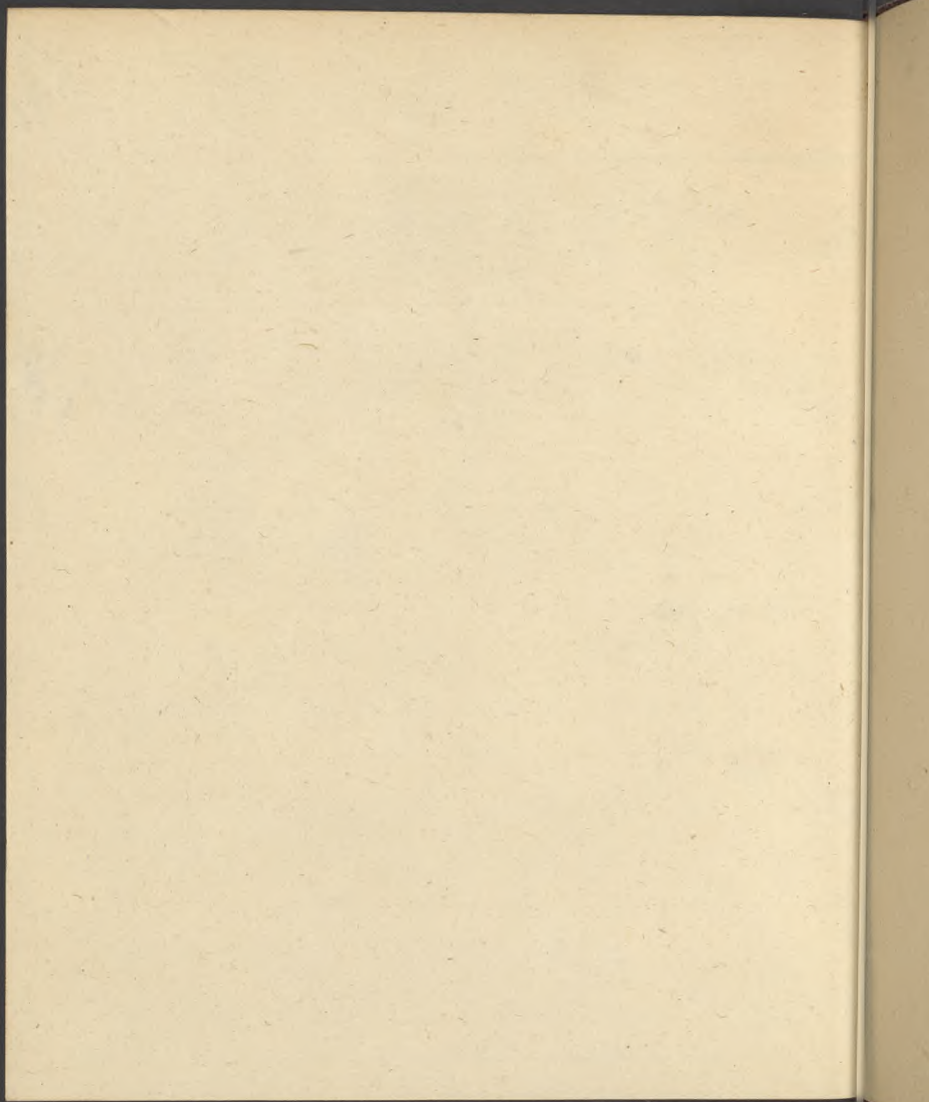

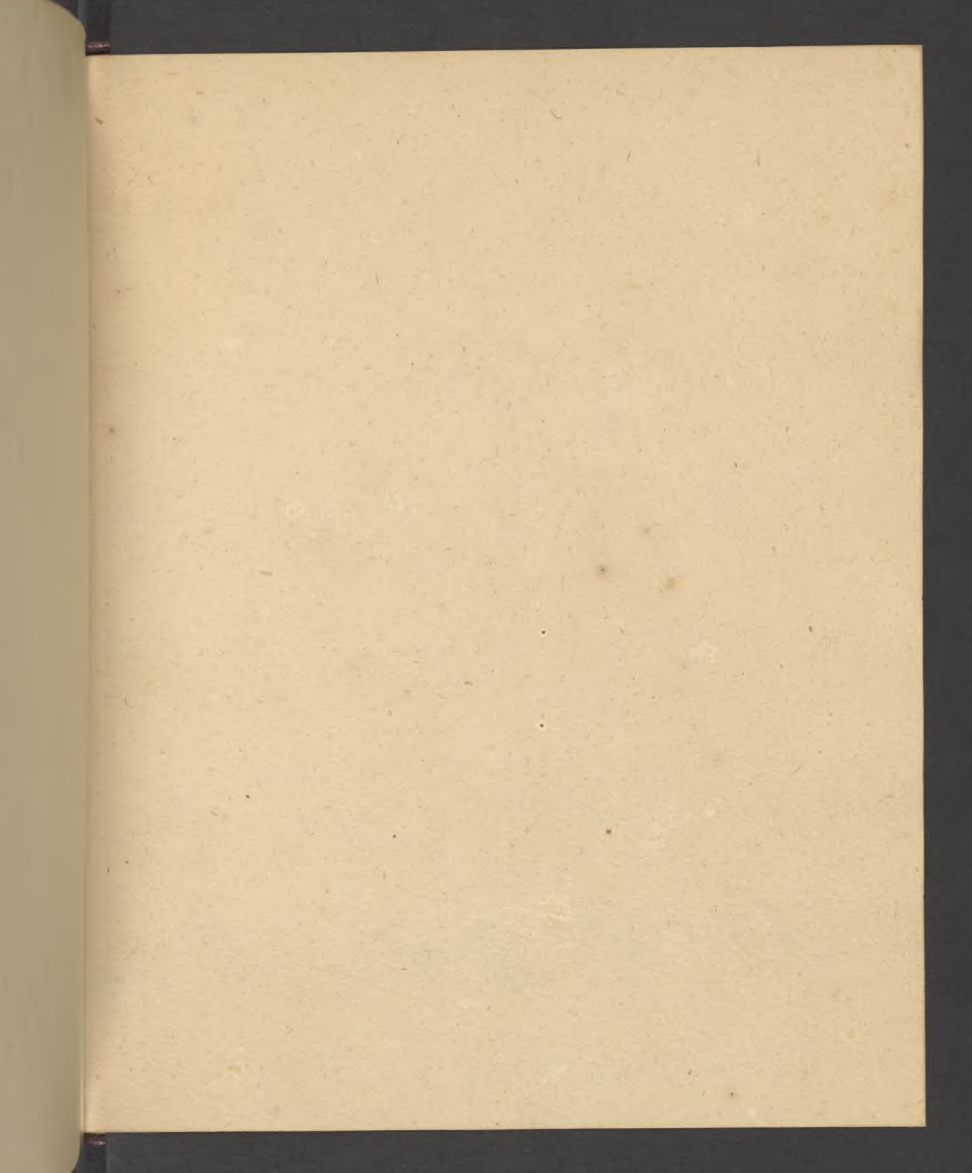

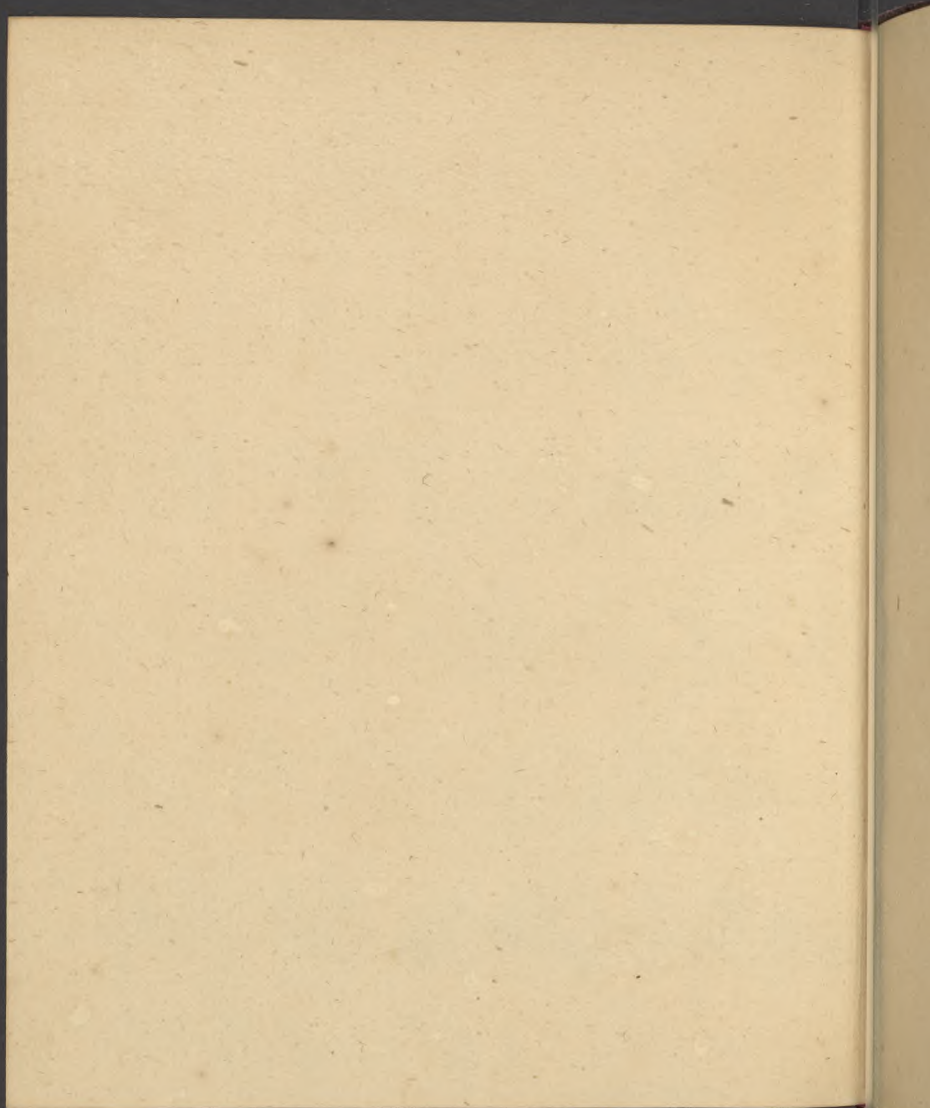

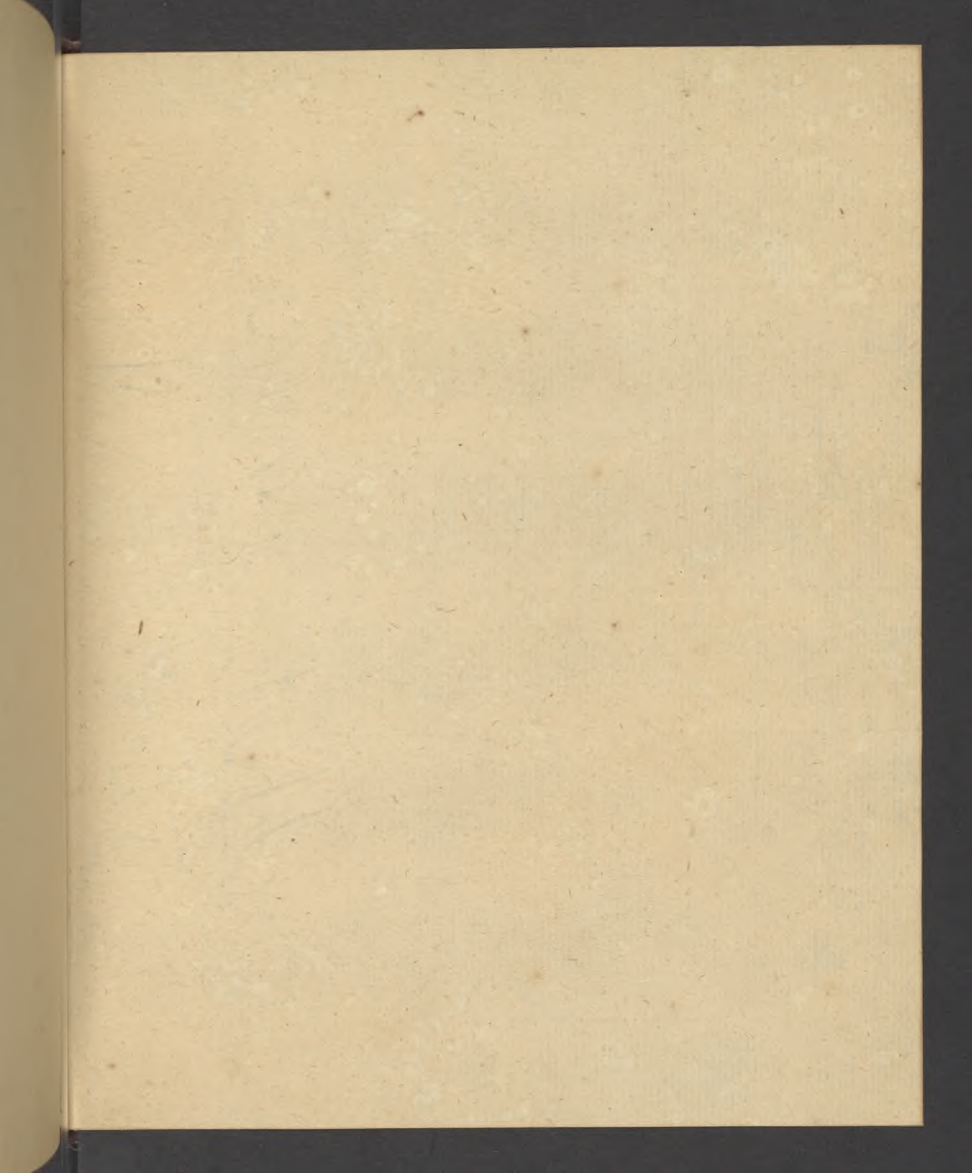

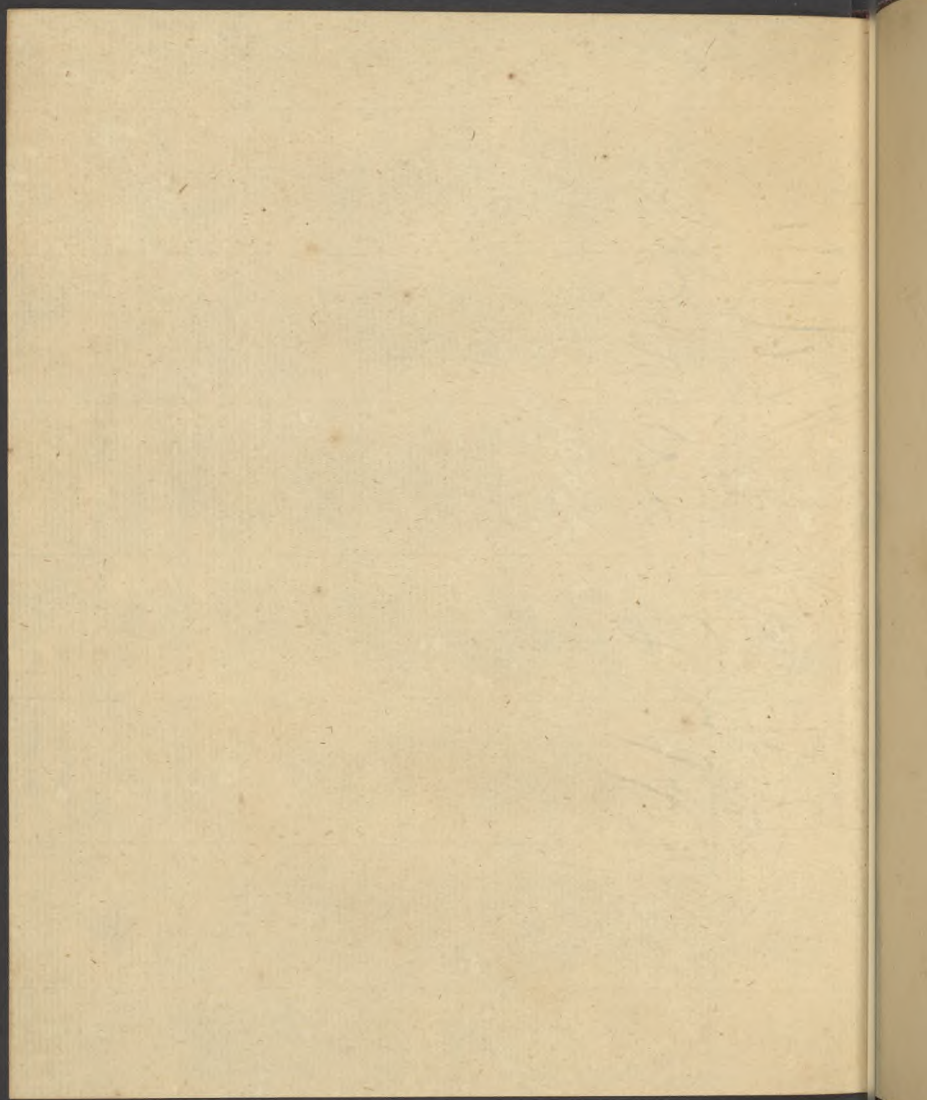

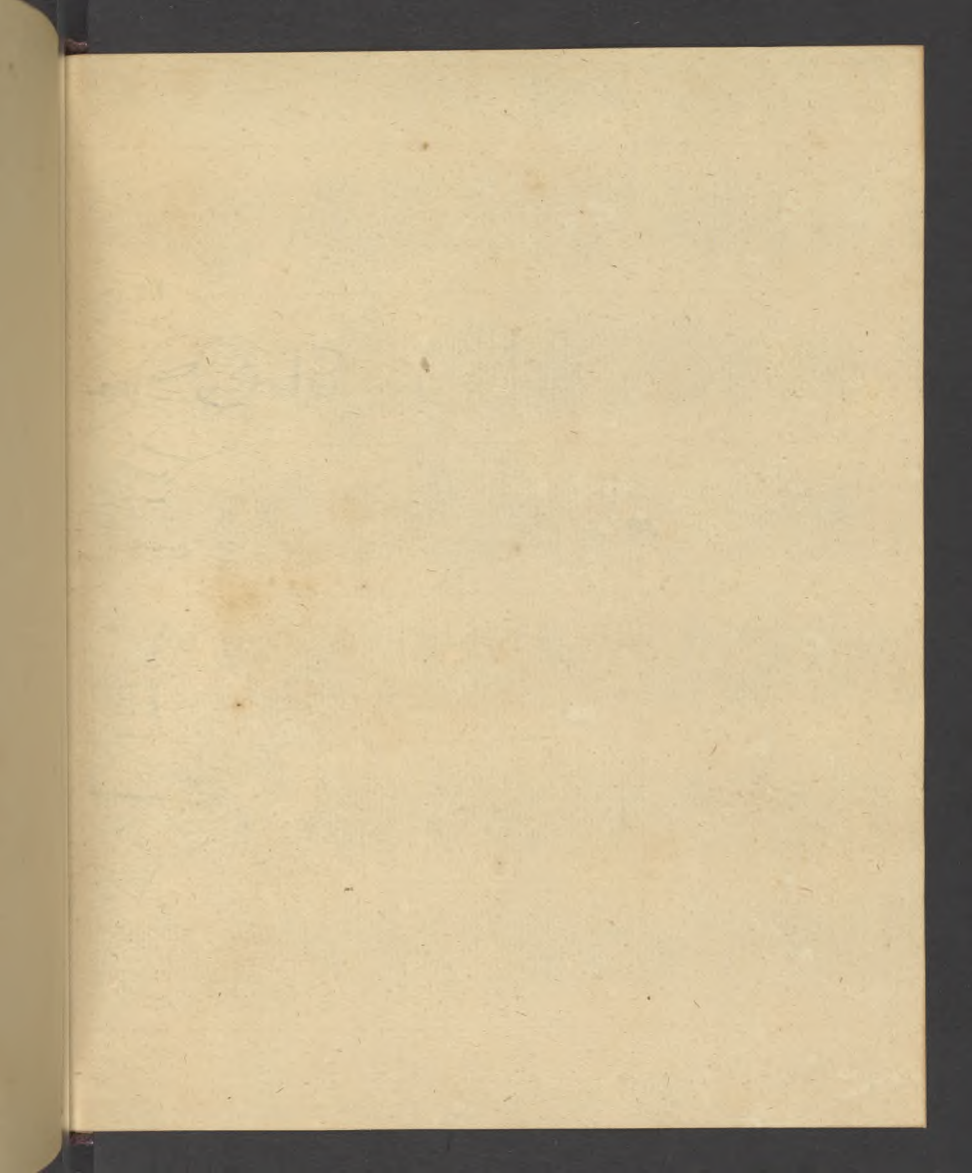

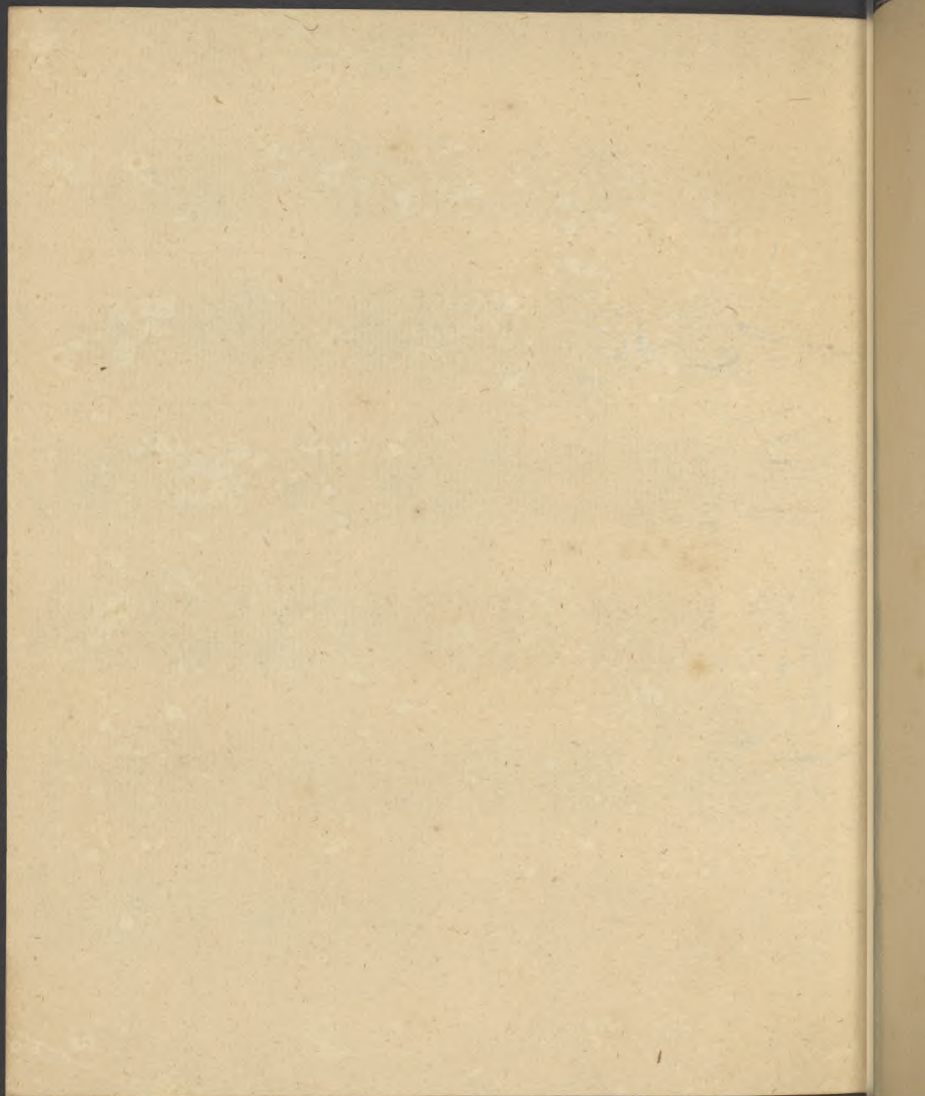

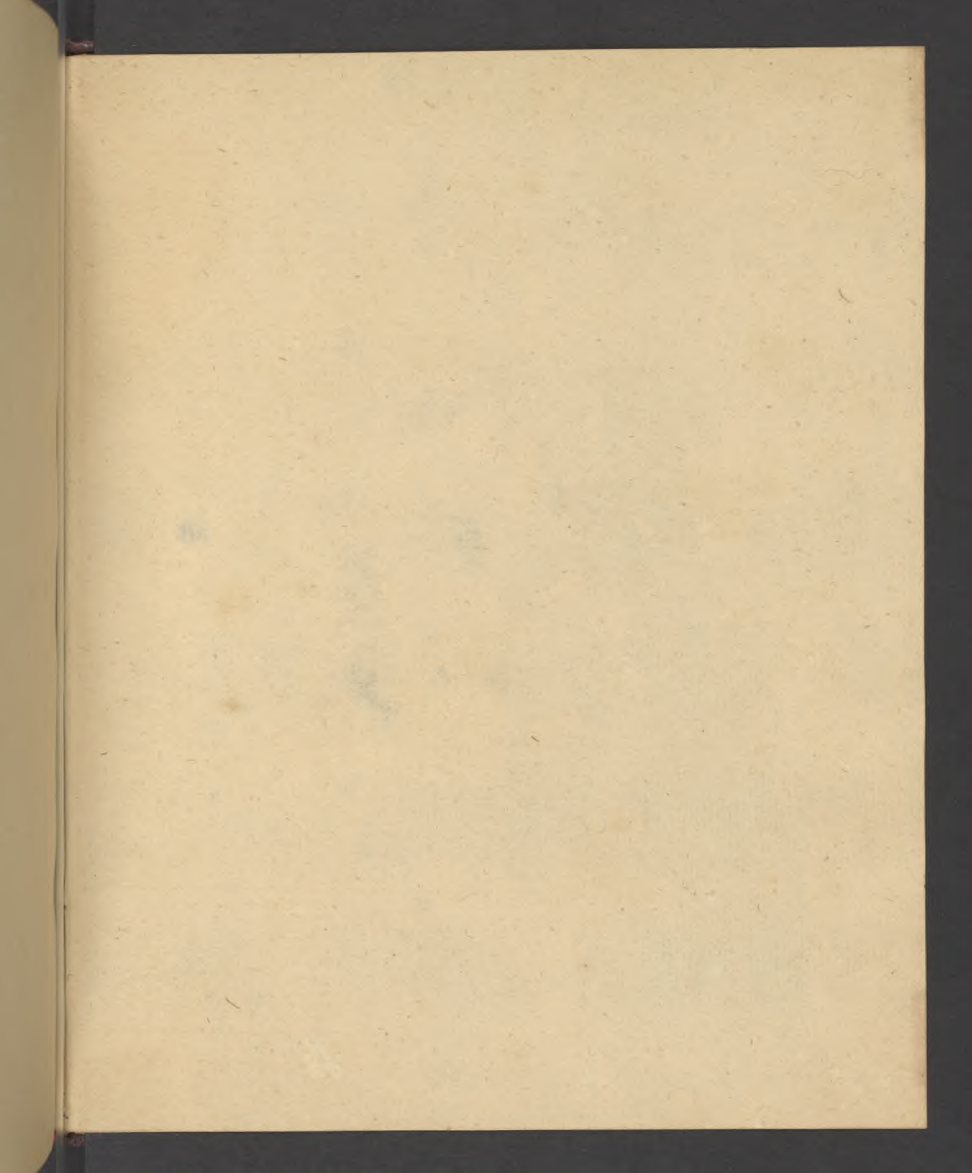

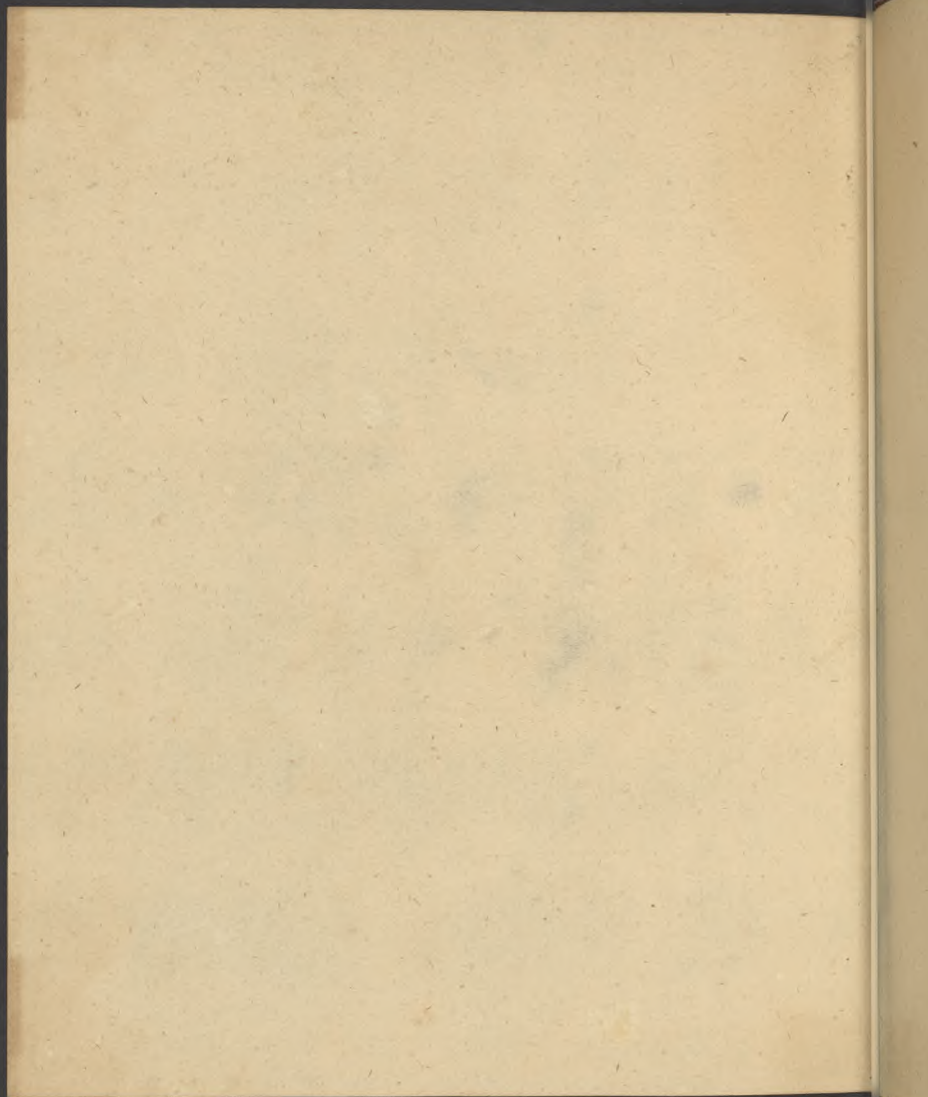

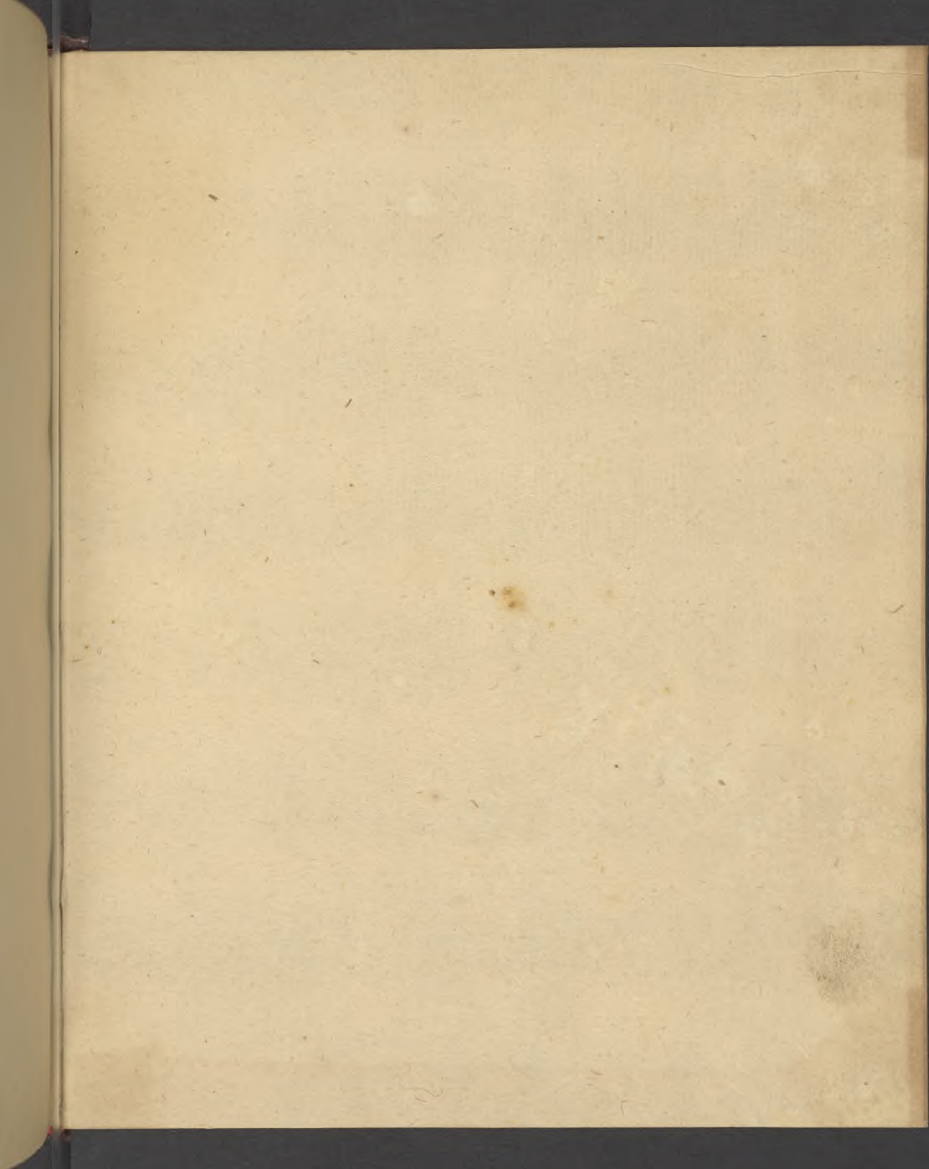

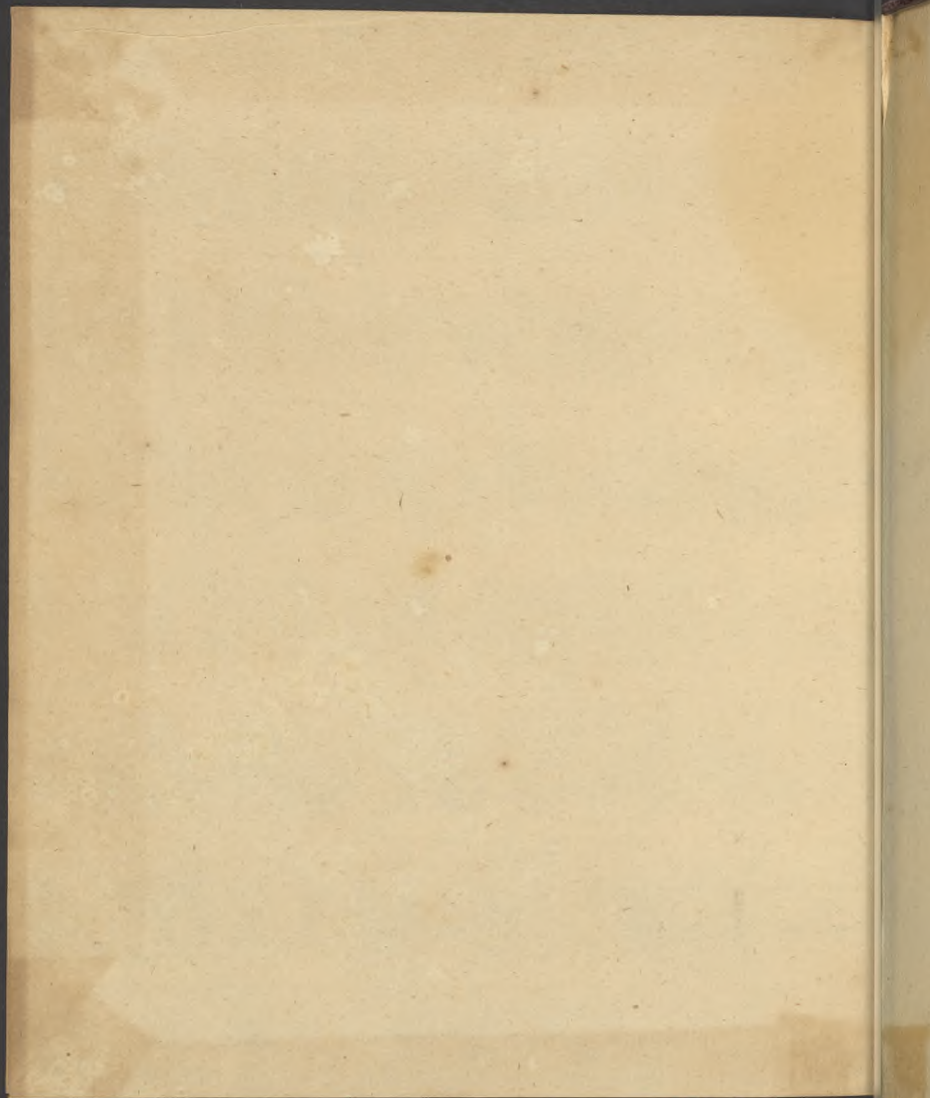

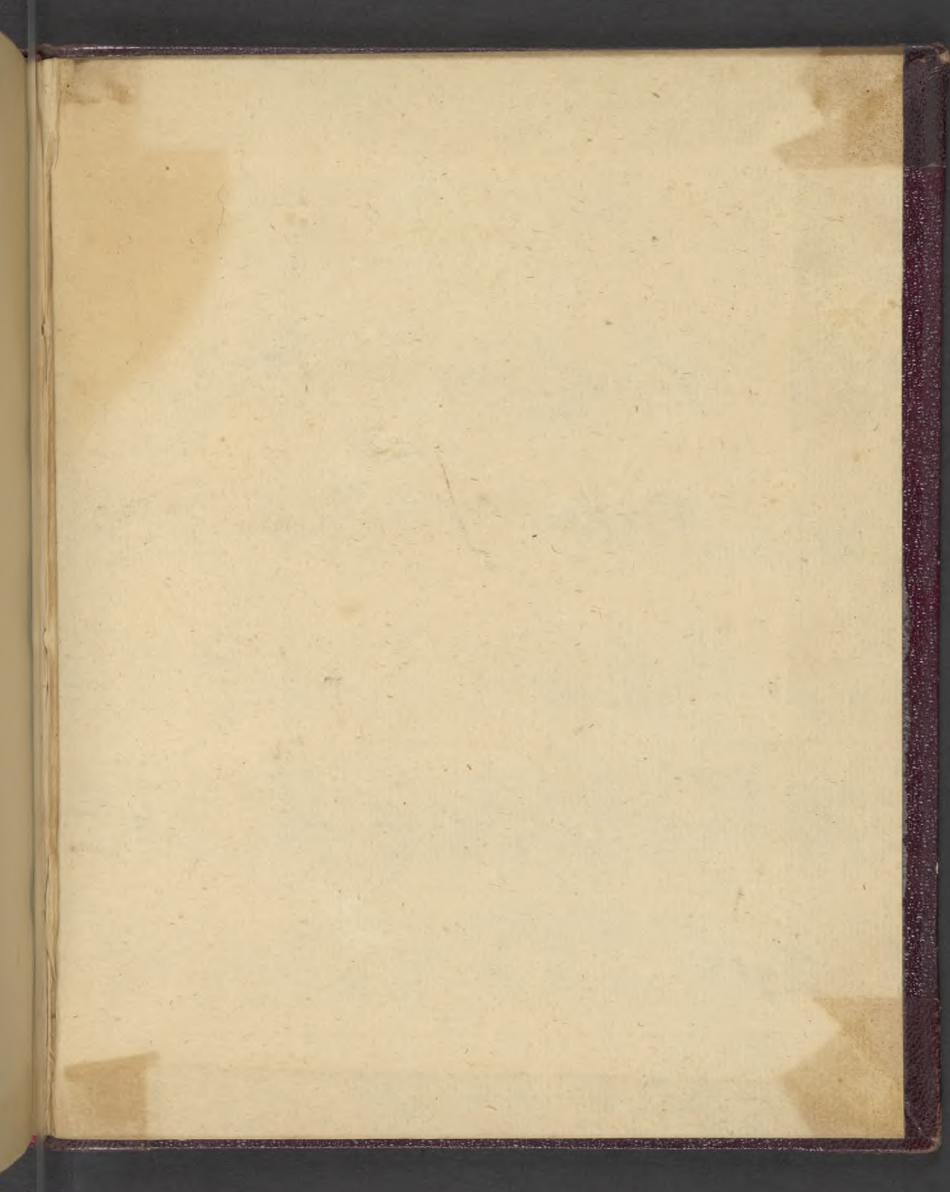

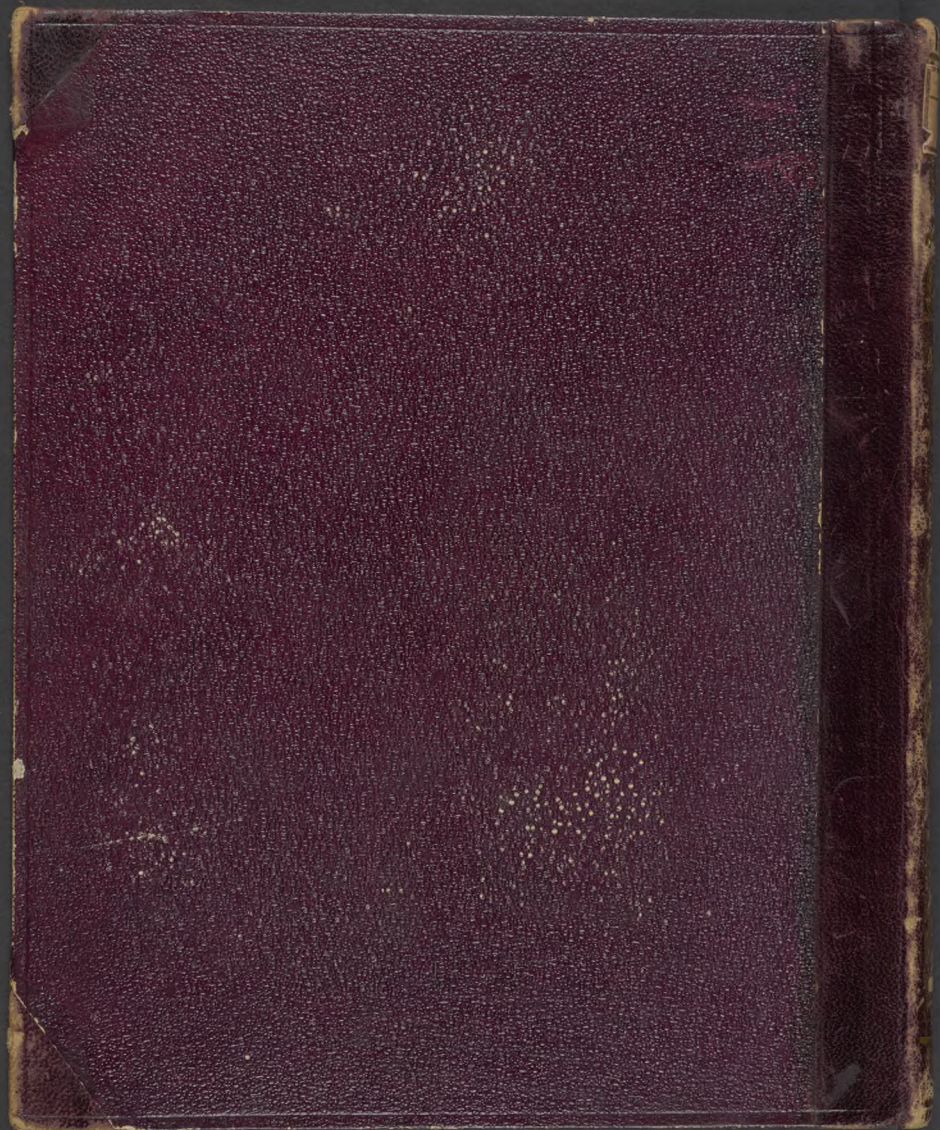

R. M. K. I.

61

Alvincz

Péter,

Egy rövid

úti

irædi-

catió

Kassa,

1632.

